

DOMOVINSKI RAT - KULTURA SJEĆANJA

SIJEČANJ KRATKO

- **1. siječnja 1991.** Ustavni sud RH donio je odluku da srpska „Krajina“ pravno ne postoji.
- **1. siječnja 1992.** Srbi izvršili pokolj u Lipovači, ubili su 5 hrvatskih civila.
- **2. siječnja 1992.** Potpisano Sarajevsko primirje, primirje između Republike Hrvatske i JNA. U Sarajevu je potpisan sporazum o potpunom prekidu vatre u Republici Hrvatskoj (**Vanceov plan**) i dolasku snaga Organizacije Ujedinjenih Naroda u Hrvatsku. **Sarajevski sporazum** stupio je na snagu 3. siječnja 1992. godine u 18 sati.
- **Od 1. do 3. siječnja 1992.** srpske postrojbe okupirale su Novigrad, Pridragu, Paljov i Podgradinu kod Zadra.
- **2. siječnja 1992.** Srbi su kod Lađevca ubili 9 hrvatskih civila.
- **2. siječnja 1992.** Srpski zločin u Furjanu, ubili su 7 hrvatskih civila.
- **3. siječnja 1992.** Glavni sanitetski stožer RH objavio je podatak da je od 17. kolovoza 1990. do 3. siječnja 1992. poginulo na hrvatskoj strani 2907 ljudi.
- **3. siječnja 1992.** Srbi su cijeli dan, prije nastupa primirja u 18 sati, projektilima gađali Osijek.
- **4. siječnja 1991.** Pobunjeni Srbi osnovali su Sekretarijat za unutrašnje poslove SAO Krajine (SUP-a SAO Krajine). To su bile milicijske snage pobunjenih Srba, svojevrsno ministarstvo unutarnjih poslova srpske paradržave, a vrlo brzo će se pokazati i jednim od sastavnih dijelova raznovrsnih oružanih sastava pobunjenih Srba.
- **4. siječnja 1992.** Posljednji pripadnici velikosrpske okupatorske vojske napustili su ratnu luku Lora. Jugoslavenska ratna mornarica napala je 15. studenoga 1991. godine Split i otoke ali su joj branitelji nanijeli gubitke pa se povukla u baze na Visu i Lastovu koje su napustile nekoliko mjeseci kasnije.
- **Od 2. do 4 siječnja 1993.** u Genevi je **Vance-Owenovim mirovnim planom** predložena unutarnja podjela Bosne na 9 provincija (kantona) uz posebno područje Sarajeva (kao deseta provincija) koje ne bi bile međunarodni pravni subjekti.
- **5. siječnja 1991.** Policijske postaje u Kninu, Obrovcu, Benkovcu, Gračacu, Korenici, Donjem Lapcu, Dvoru na Uni, Vojniću i Hrvatskoj Kostajnici otkazale su poslušnost

Ministarstvu unutarnjih poslova (MUP) RH i ušle u sastav tzv. Krajinškog Sekretarijata za unutrašnje poslove (SUP).

- **7. siječnja 1991.** Osnovano Srpsko nacionalno vijeće za Slavoniju, Baranju i Zapadni Srijem, te izdan proglas u kojem se navodi da su to „*iskonski dijelovi srpske zemlje*“, prema nikada nisu pripadali Srbiji, a među pučanstvom velika je većina Hrvata.
- **7. siječnja 1992.** Vojni avion (MIG 21) JNA oborio kod Podruta (nedaleko od Varaždina) nenaoružani helikopter s promatračima Europske Zajednice. Poginulo je 5 osoba, pilot i četiri člana promatračke misije EZ-a. Poginuli su: Enzo Venturini, Fiorenzo Ramacci, Marco Matta, Silvano Natale i Jean Loup Eychenne (4 Talijana i jedan Francuz).
Granate ispaljene prema drugom helikopteru promašile su cilj.
- **8. siječnja 1991.** Otkrivena je **provala Srbije u jugoslavenski novčani sustav**. Upad u monetarni sustav dogodio se 26. prosinca 1990. godine.
- **9. siječnja 1994.- Pokolj Hrvata u Buhinim kućama**
Pokolj u Buhinim Kućama je ratni zločin kojeg su počinile Armija BiH i Policijske postrojbe BiH. Dvadeset i šest hrvatskih civila i vojnika masakrirano je 9. siječnja 1994. godine u naselju Buhine kuće, nedaleko od Viteza.
U napadu na Buhine kuće ranjeno je 35 Hrvata, od kojih je bilo 8 civila, nestalo je 17 civila, a 13 žena iz tog sela odvedene su i zarobljene u logoru tzv. Armije BiH u susjednom Sivrinom selu. Na gradsko područje Viteza tog dana je od pola 6 ujutro do podneva ispaljeno više od 100 granata.
Vojnici HVO-a u Buhinim kućama masakrirani su, a tijela njih devetorice, vezana žicom oko vrata i nogu s rukama na leđima. Sanacijom terena nakon vraćanja Buhinih kuća pod kontrolu HVO-a identificirani su pripadnici HVO-ovih „Munja“.
Zločin u Buhinim kućama nije procesuiran ni pred Haškim tribunalom, a ni pred Sudom BiH u Sarajevu.
- **11. siječnja 1993. napad Armije BiH na HVO u Gornjem Vakufu/Uskoplju** koji se kasnije proširio na Lašvansku dolinu. Sukob je počeo 11. siječnja i trajao je do 25. siječnja 1993. Armija BiH je prvih dana imala inicijativu, ali je HVO 18. siječnja krenuo u kontranapad i razbio muslimanske snage. Sve važnije kote oko grada bile su zauzete. HVO je mogao zauzeti grad, ali politička odluka bila je da se to ne uradi (utjecaj međunarodne zajednice i Zagreba). Primirje je nastupilo 25. siječnja.
- **13. siječnja 1991. Sveta Stolica priznala RH. Vatikan** je našu domovinu priznao dva dana prije od većine članica europskih integracija. Podsjetimo, do datuma Vatikanskog priznanja priznale su nas već Slovenija, Litva, Ukrajina, Latvija, Island i

Estonija. Od tih je država jedino Island bio međunarodno općepriznat, dok su ostale države bile, poput Hrvatske, tek u procesu borbe za priznanje. Stoga je vatikanski korak bio značajan, a imao je i veliko simboličko značenje za Hrvatsku. Smatra se da činjenica da nas je Vatikan priznao prije, a ne poslije većine europskih zemalja bila zasluga poglavito pape Ivana Pavla II., koji je imao posebnu vezu s Hrvatima i Hrvatskom.

- **13. siječnja 1995.** Predsjednik Tuđman donio odluku o otkazu snagama UNPROFOR-a sa 31-im ožujka zbog njihove neučinkovitosti.
- **14. siječnja 1992.** U „*Newyork times-u*“, američki Hrvati u suradnji s institutom, „Ruđer Bošković“ iz Zagreba za 50.000 DEM objavili su *Apel* 104 nositelja Nobelove nagrade za mir u Hrvatskoj (ukupno 127 nobelovaca potpisalo je *Apel*)
- **15. siječnja 1992. Dan međunarodnog priznanja Republike Hrvatske**

Dana 15. siječnja 1992. godine Republiku Hrvatsku priznalo je 20 svjetskih država, i to svih 12 članica tadašnje Europske zajednice (Francuska, Njemačka, Italija, Belgija, Nizozemska, Luksemburg, Velika Britanija, Danska, Irska, Grčka, Španjolska, Portugal) te još Austrija, Kanada, Bugarska, Mađarska, Poljska, Malta, Norveška i Švicarska. Bila je to prekretnica u postupku priznavanja jer je odjednom to učinio niz država. Stoga se 15. siječnja obilježava kao spomendan – Dan međunarodnog priznanja Republike Hrvatske.

Od općepriznatih država u svijetu prije navedenog dana priznali su nas samo Island (19.12.1991.), Vatikan (13.1.1992.) i San Marino (14.1.1992.). Napomenimo, prve zemlje koje su priznale Republiku Hrvatsku još u jesen 1991. godine bile su zemlje koje i same tada nisu bile međunarodno priznate – Slovenija, Litva, Ukrajina, Latvija i Estonija.

Do kraja siječnja 1992. godine Hrvatsku je priznalo još sedam zemalja – Finska, Rumunjska, Albanija, Bosna i Hercegovina, Brazil, Paragvaj i Bolivija. Prva azijska i islamska zemlja, ne računajući Tursku, koja je priznala Hrvatsku bio je Iran, dok je od afričkih zemalja to bio Egipat. Hrvatska je potom, 22. svibnja iste godine, primljena u Ujedinjene narode, a dotad su je priznale i Rusija, Japan, SAD, Izrael i Kina.
- **15. siječnja 1996.** Vijeće sigurnosti UN-a donijelo rezoluciju 1037. o početku djelatnosti na reintegraciji hrvatskog Podunavlja u sastav RH. Ustrojena je Prijelazna uprava (UNTAES) kojoj je dodijeljeno 5.000 vojnika međunarodnih snaga.
- **15. siječnja 1998. Dan mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja**

Upravu nad hrvatskim Podunavljem UNTAES predao je Republici Hrvatskoj 15. siječnja 1998. godine u potpunosti. U ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske vraćena su okupirana područja istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema.
- **18. siječnja 1992.** Pobunjeni Srbi ubili su 4 osobe (2 odrasle i dvije malodobne) u zaseoku Šašićima kod Ervenika (Knin).

- **20. siječnja 1993.** U siječnju Bošnjaci napuštaju položaje prema srpskom agresoru pa preuzimaju vlast u Bugojnu.
- **20. siječnja 1997. Reintegracija hrvatskog Podunavlja**
Od 20. do 31. siječnja 1997. Hrvatski ministar obrane i unutarnjih poslova (Gojko Šušak i Ivan Penić) posjetili su Vukovar i dogovorili s ENTAES-om preustroj policije. Velikosrpski ekstremisti razbili su osječki autobus u Borovu, napali hrvatske službenike i ubili pripadnike UNTAES-a kako bi onemogućili reintegraciju.
- **20. siječnja 1992.** Dva mjeseca nakon okupacije Slunja četnici su u okolici Slunja (Polje i Lađevačko Selište) učinili više zločina. U siječnju 1992. tijekom trajanja primirja Srbi su počinili nove zločine. Od 16. do 21. siječnja 1992. godine ubili su 11 Hrvata, a njihove kuće zapalili.
- **22. siječnja 1993.** započela je vojno-redarstvena operacija „Gusar“ (Maslenica). Operacijom „Gusar“ (od 22. siječnja do 28. siječnja 1993. oslobođeno je zadarsko zaleđe, zračnu luku Zemunik i Masleničko ždrilo.
- **23. siječnja 1993.** Armija BiH napala je hrvatska područja u općini Kiseljak.
- **25. siječnja 1991.** Predsjedništvo SFRJ odlučilo u Beogradu da ne će izvršiti vojnički udar na RH. Ustavni sud RH je zaključio kako je intervencija neustavna i nezakonita. Na sjednici Predsjedništva SFRJ njezin vojni vrh pokušao je ishoditi da Predsjedništvo donose odluku o vojnoj akciji JA protiv Hrvatske. Dr. Franjo Tuđman došao je, unatoč prijetnjama da će biti uhićen, braniti hrvatske interese. Tadašnji predsjednik Predsjedništva SFRJ Slovenac Janez Drnovšek izazvao je prekid sjednice, svojim prosvjednim napuštanjem sjednice, pa odluka nije donesena.
- **25. siječnja 1991.** Vojna policija JA počela uhićivati i civilne osobe u Hrvatskoj (uhićeni su Antun Habijanac, Đuro Dečak, I. Šabarić, Franjo Kovač i Vinko Bilobrk). Vojna policija kontrolirala je civilna vozila i pozivala civile na informativne razgovore, (sve nelegalno).
- **25. siječnja 1991.** Na Jugoslavenskoj televiziji prikazana je emisija „Što je istina o naoružavanju HDZ-a u Hrvatskoj“ koja je trebala poslužiti kao povod uvođenju izvanrednoga stanja u Hrvatskoj.
- **26. siječnja 1991.** Hrvatska televizija prikazala je 26. siječnja montirani film tajne službe JNA. Tajne službe JNA optužila je generala Martina Špegelja i čitavu Hrvatsku. Film je napravljen da se opravda pripremljena vojna intervenciju protiv RH. Dr. Franjo Tuđman otišao je u Beograd na sjednicu Predsjedništva SFRJ, 25. siječnja, te branio Hrvatsku od srpskih optužbi. Ukazao je na postojanje paravojnih srpskih skupina u Hrvatskoj i tražio razoružanje istih.

- 1993. Tri pripadnika milicije pobunjenih Srba ubila su 7 civila (Hrvata) u Zatonu Obrovačkom.

27. siječnja

- **1993. srpski agresor detonirao je eksploziv na brani Peruća.** Tijekom oslobađanja zadarskog zaleda pobunjeni su Srbi kao odmazdu za oslobađanje Maslenice aktivirali postavljeni eksploziv na brani Peruću. Hrvatske snage odmah su nakon detonacije krenule u oslobađanje i sanaciju oštećene brane.
- **28. siječnja 1993.** Hrvatska vojska oslobodila je (27. i 28. siječnja 1993.) sela Satrić i Potravlje te HE Peruću (akcija Peruća). Brana je bila minirana i teško oštećena aktivacijom eksploziva 27. siječnja 1993. godine. Engleski časnik Mark Nicholas Gray je tijekom 1992. godine 2 puta podizao rampu na preljevnom kanalu brane čime je smanjena razina vode u jezeru pa je tako doprinio da ne dođe do katastrofe nakon aktivacije eksploziva.
- **29. siječnja 1992.** General-major Ratko Mladić priznao da je 9. korpus Jugoslavenske armije regularna vojska Republike Srpske Krajine.
- **30. siječnja 1991.** Vojni sud Jugoslavenske armije u Zagrebu izdao nalog za privođenje generala Martina Špegelja, ministra obrane RH, ali provedbu je hrvatska vlast onemogućila.
- **30. siječnja 1995. Srbi odbili plan Z-4** Veleposlanici skupine Z-4 vratili se iz Knina i obavijestili kako je vodstvo srpske paradržave odbilo prihvatiti njihov plan, iako im je taj „ustavni sporazum o Krajini“ davao, zapravo državu u državi.
- **31. siječnja 1992.** Budući da srpska strana nije poštivala primirje, pripadnici Samostalne uskočke satnije HV-a krenuli su u smionu diverzantsku akciju na okupirani hrvatski teritorij, s namjerom rušenja Batinskoga mosta i presijecanja cestovne komunikacije između Baranje i Vojvodine, kojom je srpskim postrojbama u okupiranoj Baranji stizalo oružje, streljivo i potrebno iz Jugoslavije. Skupina diverzanata je 31. siječnja 1992. godine ušla, preko Kopačkog rita, duboko u neprijateljski teritorij ali su imali nezgodu, pokvarilo im se amfibijsko vozilo i ostali su bez goriva. Diverzanti su nosili uniforme oficira i vojnika JNA ali su bili otkriveni nakon dva dana. Kada su bili otkriveni dio diverzanata uspio je pobjeći (njih 9) i spasiti se (preplivali su Dunav), dio je u bijegu stradao (3 branitelja), a dio je bio zarobljen (8 pripadnika satnije) i osuđen na dugogodišnje zatvorske kazne. Zarobljeni pripadnici „**Samoborska skupina**“ su u zarobljeništvu proveli 707 dana kada su razmijenjeni za srpsku terorističku skupinu „Štit“. Srpska teroristička skupina je

zarobljena u Turnju kod Karlovca. Razmjena je izvršena 12. siječnja 1994. godine kod Lipovca, kontrolna točka UNPROFOR-a.

VELJAČA Kratko

- **3. veljače 1991.** u Gospiću održan je „*miting svih Srba Like i svijeta*“, kojem je nazočilo 5.000 gospićkih Srba. Na mitingu su govorili dr. Nikola Varićak i Rade I. Čubrilo.
- **4. veljače 1991.** čelnik zapadnoslavonskog SDS-a, predsjednik Regionalnog odbora SDS za Slavoniju i Baranju Veljko Džakula, potvrdio je političke razloge za pripajanje mjesta s većinskim srpskim stanovništvom općini Pakrac.
- **4. veljače 1992. Danijel Borović, preletio u Hrvatsku**
Pilot Danijel Borović, sa zrakoplovom jugovojske MIG-21, prebjegao je s bihaćkog aerodroma u HV. Doveo je prvi nadzvučni borbeni avion u Hrvatsku
- **9. veljače 1993.** pobunjeni Srbi ubili 10 civila u Medviđi.
- **9. veljače 1993.** pobunjeni Srbi ubili su 4 civila iz Vukovja.
- **17. veljače 1994.** na Velebitu (kod Tulovih greda) poginuo je Damir Tomljanović Gavran, legendarni zapovjednik 2. pješake bojne 1. gbr. (popularnih Tigrova).
- **21. veljače 1992.** Vijeće sigurnosti OUN-a donijelo je Rezoluciju (743) o pokretanju mirovne operacije i slanju međunarodnih zaštitnih snaga u Republiku Hrvatsku za razdoblje od 12 mjeseci (u sklopu tzv. Vanceova plana za Hrvatsku); snage UNPROFOR-a trebale su preuzeti 4 zaštićene zone (UNPA-zone) u RH.
- **22. veljače 1991. g.,** Pobunjeni Srbi izglasali su pripojenje Pakraca i okolnih mjesta tzv. SAO Krajini. Također je Policijska postaja u Pakracu preimenovana u Općinski sekretarijat unutrašnjih poslova Pakrac te odbacila legalnu nadležnost MUP-a RH i objavila pripaja Sekretarijatu za unutrašnjih poslova SAO Krajine. Načelnik pakračkog SUP-a Jovo Vezmar zapovjedio je da se u službu pozove 80 posto pričuvnoga sastava (Srbi) policijske stanice Pakrac i da se policajci hrvatske narodnosti razoružaju i udalje s dužnosti. To je bila priprema za oružanu pobunu (Pakrac, 1. ožujka 1991. g.).
- **23. veljače 1994.** General Ante Roso iz HVO-a i Rasim Delić iz Armije BiH POTPISALI SPORAZUM O PREKIDU SUKOBA IZMEĐU Hrvata i Muslimana u BIH.

27. veljače

- 1997. Srbi iz Podunavlja opet provocirali i tražili srpske općine.
- **28. veljače 1991.** Ustavni sud RH poništio je odluku o pristupanju općine Pakrac SAO Krajini, uz obrazloženje da Hrvatski ustav ne sadrži osnove za postojanje tvorevine kakva je SAO Krajina.

- **28. veljače 1991. g.**, Samozvano Srpsko nacionalno vijeće SAO Krajine usvojilo je Rezolucija o razdruživanju od Hrvatske i ostanku u Jugoslaviji zajedno s ostalim narodima i republikama koje prihvaćaju zajedničku državu (istog dana kada je Ustavni sud donio odluku). Ništa nije slučajno, pobuna i takozvano razdruživanje od Hrvatske je planirano mnogo prije.

OŽUJAK - Kratko

- **1. ožujka 1991.** oružana pobuna Srba u Pakracu. Policajci srpske nacionalnosti zaposleni u MUP-u RH, zajedno s mobiliziranim rezervistima, upali su u policijsku postaju u Pakracu i razoružali sve policajce Hrvate. Ovo je bio prvi otvoreni oružani sukob hrvatskih regularnih snaga sa srpskim pobunjenicima.
- **2. ožujka 1991.** (2. i 3.) ožujka pripadnici MUP-a RH slomili su pobunu Srba u Pakracu. Specijalne jedinice MUP-a RH protjerale su srpske ekstremiste iz Pakraca. JNA je stala u zaštitu terorista. Na pakračke trgove i ulice izašla su oklopna vozila JNA. JNA je onemogućila hvatanje terorista koji su se raspršili u okolici Pakraca. Unatoč silnih prijetnji JNA hrvatska policija zadržala je nadzor nad gradom.
- **3. ožujka 1991.** Protuhrvatski miting održan je u Beogradu. Čuli su se uzvici kako će ubiti Tuđmana, Mesića, Boljkovca, blokirati Antu Markovića, a sve Hrvate proglasiti ustašama.
- **4. ožujka 1990.** blizu 50.000 Srba i tzv. Jugoslavena okupilo se na za Hrvate povijesnoj Petrovoj gori na tobožnjem skupu „bratstva-jedinstva“. Sudionici skupa (pobunjeni Srbi i četnici) nisu nosili Titove slike već slike Slobodana Miloševića te su klicali velikosrpske parole: *„Ovo je Srbija!, Ubit ćemo Tuđmana! Ne ćemo podjele!“* „Uz nacionalističke parole i ikonografiju, na kojima se je prijetilo ondašnjem hrvatskom komunističkom vodstvu i pozive na ubistvo Franje Tuđmana koji je onda još bio samo predsjednik HDZ-a. General JNA Dušan Pekić zahtijevao je uhititi nekomunističke političare u Hrvatskoj i Sloveniji. Miting je pomogao organizirati ondašnji hrvatski visoki dužnosnik Ivo Latin, na što se ondašnje hrvatsko rukovodstvo sablaznilo te je tri dana poslije Predsjedništvo SRH osudilo taj miting kao napad na SR Hrvatsku.“
- **7 i 8. ožujka 1992.** Srbi su žestoko topništvom napali Osijek, unatoč potpisanom primirju. Poginulo je 11, a ranjeno 50-tak civila.
- **8. ožujka 1994.** Tuđman i Izetbegović potpisali Sporazum o suradnji u Washingtonu.
- **9. ožujka 1992.** Hrvati na Banovini morali nositi trake na rukavu kao Židovi za vrijeme nacizma.
- **9. ožujka 1995.** muslimanske vlasti uhitile su zapovjednika HVO Bihać generala Vladu Šantića kojem se zatim gubi svaki trag. Ubili su ga!
- **15. ožujka 1990.** Na predizbornom skupu u Benkovcu pokušao je atentat na dr. Franju Tuđmana. Poziv na ubojstvo upućen je dva tjedna prije, na Petrovoj gori.
- **15. ožujka 1991.** Novi pokušaj Miloševića i Jovića da se uvede izvanredno stanja u SFRJ-u.

- **17. ožujka 1991.** Pobunjeni Srbi donijeli odluku o odcjepljenju tzv. SAO Krajine iz sastava RH. Iz okupiranih područja 25% teritorija RH protjerani su svi Hrvati i pripadnici drugih nacionalnosti.
- **18. ožujka 1992. Lisabonski sporazum** poznat i kao Carrington-Cutileirov mirovni plan za BiH, iz rujna 1991. godine. Plan su potpisale sve tri strane 18. ožujka 1992., ali je prevrtljivi Alija Izetbegović 28. ožujka 1992. povukao svoj potpis.
- **18. ožujka 1994.** U Washingtonu potpisan **Washingtonski sporazum** u nazočnosti američkoga predsjednika Billa Clintona. Predstavnici hrvatskoga i muslimanskoga naroda u BiH, Krešimir Zubak i Haris Silajdžić, potpisali su sporazum o uspostavi hrvatsko-muslimanske (bošnjačke) federacije (Federacija BiH). Potpisivanjem sporazuma zaustavljen je hrvatsko-muslimanski rat (sukob između HVO-a i Armije BiH).
- **20. ožujka 1991.** Europska zajednica zauzela je stajalište da su unutarnje i vanjske granice Jugoslavije nepromjenjive (princip Završnog akta iz Helsinkija, 1975. godine).
- **23. ožujka 1993.** oružani sukob HVO-a i Armije BiH u gradu Konjicu. Armije BiH zauzela je grad.
- **24. ožujka 1992.** Srbi su na Sunju ispalili 3000 projektila ali bez rezultata.
- **25. ožujka 1991.** predsjednici Tuđman i Milošević sastali su se u Karađorđevu (Srbija). Nikakav dokument o razgovorima nije načinjen pa ni objavljen. Jugoslavenska obavještajna zajednica (i drugi) iskonstruirali su lažnu priču da je dogovoreno dijeljenje Bosne i Hercegovine.
- **25. ožujka 1992.** Ponovljeni, unatoč primirju, topnički napadi Srba na Osijek i Vinkovce ...
- **25. ožujka 1993.** Muslimanske jedinice napale su Busovaču iz više pravaca. Grad je bio blokiran, ali ga Armija BiH nije uspjela osvojiti (okupirati).
- **28. ožujka 1991.** Iz statuta tzv. SAO Krajine izbrisani su pojmovi: „Ustav RH“, „Sabor RH“ i „Republika Hrvatska“.
- **28. ožujka 1991.** Srpski teroristi zauzeli Nacionalni park Plitvice.
- **29. ožujka 1994.** „Sporazum o prekidu vatre (Zagrebački sporazum)“. U Veleposlanstvu Rusije u Zagrebu je 29. ožujka 1994. godine (30. ožujka rano ujutro) potpisan Zagrebački sporazum o prekidu vatre između Republike Hrvatske i predstavnika pobunjenih Srba. U ime RH sporazum je potpisao Hrvoje Šarinić, a u ime pobunjenika admiral Dušan Rakić.

- **31. ožujka 1991.** Specijalne jedinice MUP-a RH vratile su NP Plitvice pod nadzor legalnih redarstvenih snaga RH. U sukobu s naoružanim srpskim teroristima poginuo je **Josip Jović** iz Aržana kod Imotskog („**Krvavi Uskrs**“). Josip Jović prva je žrtva Domovinskoga rata.

TRAVANJ – Kratko

- **1. travnja 1991.** Pobunjeni Srbi proglasili autonomiju, SAO Krajina.
- **1. travnja 1991.** takozvano Izvršno vijeće "SAO Krajine" u Korenici donijelo je odluku o ujedinjenju s Republikom Srbijom. Prema velikosrpskim planovima u tzv. SAO Krajini trebale su ući općine Knin, Benkovac, Obrovac, Gračac, Donji Lapac, Korenica, Vojnić, Vrginmost, Glina, Dvor na Uni, Kostajnica, Petrinja i Pakrac te sva srpska naselja koja su se pripojila jednoj od ovih općina i ona koja se ubuduće izjasne za pripajanje u procesu razgraničenja.
- **3. travnja 1992.** Vojno-redarstvena operacija Hrvatske vojske kodnog naziva „**Baranja**” izvedena je 3. travnja 1992. godine na Istočno-slavonskom bojištu. Baranju su okupirali JNA i pobunjeni Srbi pa su je hrvatski branitelji (HV) vojnom akcijom željeli osloboditi. U operaciji „Baranja“ sudjelovale su 106. osječka brigada i izviđačka četa 107. valpovačke brigade. Zapovjednik Zbornog područja Osijek, general Karl Gorinšek, planirao je i vodio operaciju „Baranja” koja je započela prelaskom hrvatskih snaga preko Drave. Operacija je dobro počela, srpske snage su se počele povlačiti, ali je tijekom akcije stigla zapovijed da se operacija prekine. Izostala je topnička potpora i tijekom povlačenja hrvatska vojska je imala gubitke u ljudstvu i tehnici. Stradalo je 14 hrvatskih vojnika, dvojica su nestala, a 70-ak je ranjeno. Neprijatelj je imao 30-tak poginulih i isto toliko zarobljenih. Zapovjednik akcije HV-a Karl Gorinšek smijenjen je.
- **3. travnja 1992.** Ispred vojarnje Sjeverni logor (Mostar) eksplodirala je cisterna. Bio je to početak rata za Mostar.
- **3. travnja 1992.** Započela je bitka za Kupres. Srbi su okupirali Kupres 7. travnja 1992. godine.
- **4. travnja 1992.** JNA je napala minobacačima, topovima i VBR-ovima Bosanski Brod.
- **4. travnja 1992.** Dogodio se oružani sukob u Sarajevu. Bio je to početak opsada Sarajeva.
- **5. travanj 1991.** Pobunjeni Srbi su od 1. do 5. travnja 1991. postavljali barikade po cijeloj Hrvatskoj, izvodili terorističke napade, a JNA je provodila svoj plan o „tihoj vojnoj okupaciji Hrvatske“.
- **7. travnja 1992.** JNA je raketirala gusto naseljeni dio Širokog Brijega te ubili jedno dijete i 5 pripadnika HVO-a u njihovim domovima.

- **7. travnja 1995.** Na planini Dinari iznad Knina hrvatske postrojbe HV-a i HVO-a oslobodile su područje širine 15, a dubine 5 km (napadajni boj Skok 1.). Oslobođeno je 75 četvornih kilometara Bosne i Hercegovine.
- **9. travnja 1991.** Vrhovno državno vijeće pod presjedanjem Franje Tuđmana ustrojilo je **Zbor narodne garde** kao zaštitnika ustavnog poretka i teritorijalnog integriteta RH.
- **10. travnja 1992.** Srbi su napali Bosanski Brod i Derventu.
- **10. travnja 1992. General Janko Bobetko,** sudionik antifašističke borbe u Hrvatskoj u II. svjetskom ratu, postavljen je za zapovjednika Južnoga bojišta.
- **11. travnja 1992.** Srbi su napali Čitluk.
- **12. travnja 1991.** Stvorena je operativna jezgra buduće hrvatske vojske - **Zbor narodne garde (ZNG)**. Započele su pripreme za ustrojavanje četiriju brigada ZNG-a na području RH.

Legendarne hrvatske gardijske brigade, uz specijalne postrojbe MUP-a i MORH-a, podnijele su glavni teret u obrani i oslobađanju Republike Hrvatske: Prva gardijska brigada - Tigrovi, Druga - Gromovi, Treća - Kune, Četvrta - Pauci te kasnije ustrojene Peta - Sokolovi, Sedma - Pume, Osm (lakojurišna) - Orlovi, Deveta - Vukovi. (Imena brigada su naknadno dodana).

- **13. travnja 1992.** Započeli srpski napadi na Livno; napadnuti su Travnik, Vitez, Busovača i Bugojno (od 13. do 23. travnja 1992.).
- **14. travnja 1991.** Na mitinzima Srba u Hrvatskoj, Hrvatima su prijetili srbijanski političari: četnički vojvoda Vojislav Šešelj u Borovu Selu (14. travnja) i srbijanski poslanik Milan Paroški u baranjskom selu Jagodnjak (20. travnja); nakon mitinga u Jagodnjaku hrvatska policija uhitila je pa pustila četničkog vojvodu Vojislava Šešelja (23. travnja).
- **Sredinom travnja 1993.** u Željeznom Polju (općina Žepča) Armija BiH ubila je 30 zarobljenih Hrvata.
- **Tijekom travnja 1993.** Armija BiH je u Travniku napadala i ubijala Hrvate, izvršeno je etničko čišćenje.
- **15. travnja 1999.** S Kosova izbjegli su Hrvati (Janjevci), njih 81.
- **16. travnja 1993.** Armija BiH počinila je zločin u Trusini

Pripadnici Armije BiH izveli su napad na selo Trusinu u kojem su živjeli Hrvati u blizini Konjica. Stradalo je 27 civila i vojnika. Većina su bili starci i djeca. Suđenje odgovornima trajalo je pet godina. Presuda je donesena 2015. godine: Nihad Bojadžić osuđen je na 15 godina zatvora, Nedžad Hodžić na 12, a Mensur Memić na 10 godina. U ranijem sudskom procesu osuđeni su i Edin Džeko (13 godina zatvora) te Rasema Handanović (5 godina zatvora). Nitko od prognanih Hrvata nije se vratio u Trusinu. Godine 2004. izgrađen je skromni spomenik, no bez ikakve naznake da se radi o osobama koje su ubijene zato što su Hrvati.

- **17. travnja 1993.** Na području općine Zenica, 17. i 18. travnja 1993. Armija BiH napala je područja gdje su živjeli Hrvati. Nakon predaje lokalnog HVO-a Armija BiH je počinila zločine nad Hrvatima, u selu Šušanj.
- **17. travnja 1993.** Armija BiH napala je sela Kuber i Putiš (u općini Busovača) te izvršila zločin nad Hrvatima, civilnim stanovništvom.
- **21. travnja 1991.** Na javnom zboru u Jagodnjaku (Baranja) četnički vojvoda Šešelj i poslanik u Skupštini Srbije podržali su srpsku pobunu u Hrvatskoj te stvaranje Velike Srbije. Poslanik Milan Paroški izjavio je da sve one koji tvrde da to nije Srbije treba „ubiti kao kera kod Tarabe“.
- **24. travnja 1992.** Jake srpske postrojbe napale su (od 24. do 28. travnja) Metković i Ploče s ciljem konačnog zauzimanja doline Neretve i presijecanja hrvatskog teritorija (odvajanje i osvajanje južnog dijela Hrvatske); nakon žestokih borbi koje su trajale gotovo tri dana i tri noći, hrvatski branitelji izdržali su nemoguće. Srpski plan odvajanja juga Hrvatske nije uspio.
- **26. travnja 1992.** Zrakoplovi JNA bombardirali su (na Mali Uskrs 1992.) Vitez i Busovaču u kojima su živjeli Hrvati).
- **28. travnja 1991.** Osnovana je IV. gardijska brigada, u Splitu. Brigada je bila sastavljena od skupine redarstvenika (njih 130) koji su izašli iz središta za izobrazbu postrojbi za posebne namjene MUP-a PJP Kumrovec. Većina pripadnika brigade bila je iz Livna, zatim iz Tomislavgrada, Kupresa, Širokog Brijega, Trebižata, Ljubuškog, Stoca i Bugojna. Prva baza (30. svibnja 1991.) im je bila u hotelu Split (nekoliko dana), a zatim se sele u hotel Resnik u Resniku.
- **28. travnja 1992.** Akcija HV-a za oslobađanje sela Podgradina u zadarskom zaleđu nije uspjela.
- **29. travnja 1991.** Ustrojena je 3. gardijska brigada („Kune“), u Vinkovcima.

- **29. travnja 1991.** Nakon što je MUP RH u selu Kijevo osnovao policijsku postaju JNA i „milicija Krajine“ blokirali su selo.

SVIBANJ - Kratko

- **1. svibnja 1995.** Počela oružana akcija HV-a i MUP-a RH nazvana „Bljesak“ na području zapadne Slavonije. Vojno-redarstvenom operacijom Bljesak od 1. do 3. svibnja 1995. godine oslobođena je zapadna Slavonija i Posavina - UN sektor Zapad (oko 600 km²).
- **2. svibnja 1991.** Pobunjeni Srbi uz pomoć JNA postavili zasjedu hrvatskim policajcima u Borovu Selu. Kada su policajci autobusom ušli u Borovo Selo bili su napadnuti sa svih strana iz automatskog oružja. Srbi su ubili i masakrirali 12 hrvatskih policajaca te ranili dvadeset i jednoga. U sukobu su ubijena i tri Srbina. JNA se uključila u sukob i zaštitila pobunjene Srbe, onemogućila policijsku istragu. JNA je pomogla da se mrtvi i ranjeni policajci evakuiraju.
- **2. svibnja 1991.** Kod mjesta Polače, zaleđe Zadra, srpski teroristi ubili su iz zasjede hrvatskog policajca Franka Lisicu.
- **2. svibnja 1993.** Armija BiH napala je selo Podhum/Žitače (općina Konjic) i počinila ratni zločin nad Hrvatima (civilima).
- **3. svibnja 1992.** novi incident između HVO-a i Armije BiH zbog podjele oružja iz skladišta kojeg su zauzeli HVO i HOS (pokušaj Armije BiH da silom otme oružje).
- **3. svibnja 1992.** Srbi granatirali Slavonski Brod i ubili šestoro djece.
- **2. i 3. svibnja 1995.** Srbi su raketirali Zagreb (.) i druge hrvatske gradove. U Zagrebu su ubili 7 i ranili 205 osoba.
- **6. svibnja 1991.** Veliki protestni skup u Splitu zbog srpske blokade sela Kijeva.
- **7. svibnja 1991.** Blokada tenkofske kolone u mjestu Prolog (između Mostara i Širokoga Brijega). Hrvati iz zapadne Hercegovine u mjesto Prolog zaustavili (od 7 do 12. svibnja) su tenkovsku kolonu JNA koja je navodno išla na planirane vojne vježbe. Cilj JNA bio je blokada Sinja i Splita.
- **8. svibnja 1991.** Iz jednog vojnog zrakoplova JA u Medulinu kraj Pule mitraljeskim streljivom ranjen je jedan dječak.
- **9. svibnja 1993.** Dana 9. svibnja 1993. izdaja Muslimana koji su bili u HVO-u. Muslimani u Mostaru oduzimaju oružje svojim suborcima pripadnicima HVO-a. Razoružane pripadnike HVO-a smještaju u zarobljeničke logore.

- **13. svibnja 1991.** U Zagrebu su navijači Crvene zvijezde, na utakmici s Dinamom, pravili nered i izazvali prekid utakmice. Jugomilicija je uglavnom intervenirala protiv hrvatskih navijača. Osim na utakmici navijači Crvene zvijezde pravili su nered i po gradu Zagrebu.
- **15. svibnja 1992.** Branitelji su odbili četnike od Stona i okupiranog dijela poluotoka Pelješca.
- **15. svibnja 1992.** Dva pilota Hrvati pobjegla s avionima iz Jugoslavenske armije. Ivan Selak sletio je s MIG-om 21 BIS u zagrebačku zračnu luku, a Ivan Ivandić MIG-om BIS 21 slijetio je u splitski zračnu luku.
- **16. svibnja 1991.** SDS je donio odluku o pripojenju tzv. SAO Krajine Republici Srbiji. Skupština tzv. SAO Krajine nakon referenduma od 12. svibnja nad okupiranim područjima donijela Odluku o *prisajedinjenju SAO Krajine Republici Srbiji i da ostane u Jugoslaviji sa Srbijom, Crnom Gorom i drugim koji žele da očuvaju Jugoslaviju.*
- **17. svibnja 1992.** Počela akcija „Jaguar“. Trajala je od 17. do 23. svibnja.
- **18. svibnja 1992.** (od 18. svibnja do 30. lipnja 1992.) vojnom akcijom „*Spaljena zemlja*“ HV je na Južnom bojištu pod vodstvom Janka Bobetka započeo veliku ofenzivu na dubrovačkom području, operacija deblokade Dubrovnika.
- **19. svibnja 1993.** Armija BiH iz zapadnog Mostara napala je HVO. Borbe su trajale dva dana. Bošnjaci nisu uspjeli ovladati zapadnim dijelom Mostara. Nakon toga HVO razoružava Bošnjake u svojim postrojbama i smješta ih u zarobljeničke logore.
- **20. svibnja 1991.** Vojni sud JNA u Zagrebu osudio je pet optuženih Virovitičana na ukupno 13 godina zatvora.
- **20. svibnja 1991.** Takozvana SAO Krajina proglasila se federalnom jedinicom SFRJ-a.
- **20. svibnja 1992.** Deblokiran je Pelješac i oslobođena je okolica Dubrovnika: Čepikuće (21.V.), Slano 25.V. 1992. i cijelo dubrovačko primorje - Mokošica, Brgat, Bosanka, Rijeka dubrovačka i Župa dubrovačka (do 26.V.), čime je osigurana prometnica prema Dubrovniku. Istodobno, hrvatske postrojbe oslobodile su dio istočne Hercegovine i selo Ravno (30.V.).
- **20. svibnja 1992.** Žestoke borbe u Bosanskoj Posavini; hrvatske postrojbe su u protuudaru oslobodile Modriču (20.V.) i velik dio Posavine te došle do Kotorskog i Rudanke nadomak Doboja.

- **20. svibnja 1996.** Izvršena je demilitarizacija hrvatskog Podunavlja od 20. 5. do 20. 6. 1996. godine. Jedinice JA prešle su u Srbiju, raspuštena je srpska paravojska, a UNTAES preuzeo vojarnu u Belom Manastir, Dardi, Klisi (aerodrom) i u Đeletovcima gdje se nalaze naftni izvori koje su Srbi neovlašteno eksploatirali.
- **22. svibnja 1992.** Završila operacija „*Jaguar*“. HV oslobodila brdo Križ u zaleđu Bibinja kod Zadra s kojega su srpski teroristi ugrožavali promet Jadranskom magistralom.
- **23. svibnja 1990. JNA razoružala Hrvatsku.** Predaja oružja Teritorijalne obrane tadašnje SR Hrvatske „Jugoslavenskoj narodnoj armiji“ dogodila se 23. svibnja 1990. kada je komunistička vlast Hrvatske pod vodstvom Ivica Račana dopustila potpuno razoružavanje Hrvatske.
- **26. svibnja 1992.** Nakon osmomjesečne blokade 26. svibnja 1992. godine deblokiran je Dubrovnik, Naime, nakon oslobađanja Slanog Hrvatska vojska, predvođena 1. gardijskom brigadom – Tigrovima, naglim je udarom natjerala jugovojsku na povlačenje iz Dubrovačkog predgrađa Mokošice.
- **27. svibnja 1992. Granata ubila troje djece u Slavonskom Brod.** Troje djece, Dejan Mijatović (12), Sabina Hodžić (6) i Bojan Timarc (13), ubijeno je u Slavonskom Brodu 27. svibnja 1992. godine. Tragedija se dogodila na igralištu u naselju Plavo polje kada je njihove mlade živote prekinula granata ispaljena sa srpskih položaja na planini Motajnici u susjednoj Bosni i Hercegovini.
- **28. svibnja 1991. Prvo postrojavanje Zbora narodne garde.** Povijesni događaj prvog postrojavanja Zbora narodne garde (ZNG) održan je 28. svibnja 1991. na stadionu u Kranjčevićevoj ulici u Zagrebu. Danas se taj događaj obilježava kao Dan Oružanih snaga Republike Hrvatske i Dan Hrvatske kopnene vojske. Postrojbe Zbora narodne garde činile su začetak buduće Hrvatske vojske (HV) i bile su odgovor na razoružavanje Teritorijalne obrane u Republici Hrvatskoj.
- **28. svibnja 1995.** Na Jarunu održan svečani mimohod svih postrojbi i rodova HV-a i Hrvatske policije.
- **31. svibnja 1992.** Jugoslavenska ratna mornarica napustila je Vis i Lastovo.
- **31. svibnja 1992.** Prvi sukob HVO-a i srpske vojske na području općine Vareš.
- **31. svibnja 1992.** Srpsko pješništvo masakriralo je na Vlašiću trinaest osoba (Hrvata).

LIPANJ - Kratko

- **1. lipnja 1993.** Armija BiH napala je Hrvate na području općine Fojnica.
- **3. lipnja 1992.** Radna skupina bosanskih humanitarnih organizacija predala je međunarodnim institucijama detaljan popis 94 logora u BiH, na teritoriju pod srpskom vlašću, u kojima je bilo zatočeno 105.348 osoba nesrpskoga podrijetla i 11 logora u Srbiji i Crnoj Gori s 22.710 zatočenika.
- **3. lipnja 1993.** Armija BiH napala je Hrvate iz okolice Travnika pa Hrvati bježe u Novi Travnik.
- **6. lipnja 1993.** Pripadnici Armije BiH počinili su ratni zločin u Novom Travniku (ubijeno je 30 Hrvata).
- **7. lipnja 1991.** Tenkovi JNA divljali su po osječkim ulicama.
- **7. lipnja 1992.** Operacija Lipanjske zore (od 7. do 26. lipnja 1992.). HVO i HV (dragovoljci) krenuli u operaciju oslobađanja obala Neretve i općine Mostar od JNA.
- **8. lipnja 1992.** Tijekom lipnja 1992. godine u Uskoplju bili su prvi incidenti između hrvatskih i bošnjačkih postrojbi. Grad Uskoplje podijeljen je na hrvatski dio (Uskoplje) i bošnjački dio (Gornji Vakuf).
- **8. lipnja 1993.** Bitka za Veli vrh. Na Velom vrhu na Svilaji 8 lipnja 1993. bilo je 16 pripadnika Vrličke satnije 126. brigade HV-a. Veli vrh bio je važna dominantna točka pa su je pobunjeni Srbi htjeli osvojiti. Srpski diverzanti (njih dvadesetak) su se iz Otišića, četničkoga uporišta, popeli na Svilaju i došli iza leđa braniteljima. Bili su podijeljeni u dvije skupine. Nakon topničke pripreme došlo je do žestoke borbe prsa u prsa u kojoj je poginuo Petar Varnica od snajperskog metka, a više branitelja bilo je ranjeno. Nakon što su u pomoć došli suborci iz 126. brigade HV-a napad je odbijen. Poginula su dva diverzanta; jedan od njih je bio bugarski plaćenik Miter Mitka.
- **8. lipnja 1995. Vojna operacija Skok 2.**
Operacija Skok 2. odvijala se od 4. do 11. lipnja 1995. godine na području jugozapadne BiH, a u njoj su zajednički sudjelovale postrojbe HV-a i HVO-a. Ova akcija bila je nastavak operacije *Skok 1.* iz travnja kada je pod kontrolu stavljena Dinara. Cilj hrvatskih snaga bio je razbiti neprijatelja na smjeru koji vodi prema Bosanskom Grahovu i staviti pod kontrolu dalekometnog topništva Bosansko Grahovo i Glamoč. Operacija je u potpunosti uspjela. Oslobođeno je područje širine 30 km, a dubine 14 km – ukupne površine oko 450 četvornih kilometara.
- **10. lipnja 1993. Zločin Armije BiH u Vitezu**

Bošnjačko-muslimanske snage ispalile su granatu na dječje igralište u Vitezu i pri tome ubile osmero djece u dobi od 9 do 18 godina. Ranjeno je šestero djece. Zločin se dogodio 10. lipnja 1993. oko 20,45 sati. Na dječje igralište ispaljena je granata od 120 mm. Video snimku tragičnog događaja nije htjela objaviti nijedna inozemna TV mreža, navodno zbog brutalnosti. Nije bilo zbog brutalnosti već zbog pristranosti; zločin su počinili Muslimani. Bijeda svjetskih medija vidi se i iz podatka da je jedna švicarska televizija objavila da su Hrvati pobili muslimansku djecu!

- **11. lipnja 1992. Zločin u Rodaljicama.** Pobunjeni Srbi ubili su 11. lipnja 1992. četiri osobe u Rodaljicama kod Benkovca, unatoč nazočnosti UNPROFOR-a. Nitko nije odgovarao za počinjene zločine.
- **12. lipnja 2007. Osuđen zločinac Milan Martić.** Milan Martić osuđen je 12. lipnja 2007. godine na Međunarodnom sudu za ratne zločine počinjene na području bivše Jugoslavije na 35 godina zatvora, po 16 točaka optužnice za djela koja uključuju progone, ubojstva, mučenje, deportaciju, napade na civile, bezobzirno razaranje civilnih područja i druge zločine protiv čovječnosti i kršenja ratnih zakona i običaja.

Bio je jedan od glavnih vođa pobune dijela Srba u Hrvatskoj. Zapovjedio je, organizirao ili poticao zločine protiv Hrvata od 1990. do 1995. godine. Nakon oslobađanja zapadne Slavonije za odmazdu naredio je raketiranje Zagreba, u kojem je poginulo 7 civila, a 205 civila je ranjeno. Nakon počinjenog zločina osobno se pohvalio pred kamerama Radiotelevizije Srbije što je kasnije poslužilo kao glavni dokaz tužiteljstva za ratni zločin. Osim Zagreba, odgovoran je i za raketiranje Karlovca i Jastrebarskog.
- **13. lipnja 1992.** U vojnoj operaciji Lipanjske zore oslobođen je Stolac.
- **13. lipnja 1992.** Srbi su zauzeli Odžak.
- **13. lipnja 1992.** Muslimani su upali u srpska sela Katići i Podjele koja su bila pod zaštitom HVO-a pa je intervenirao HVO (sukob HVO i Muslimana, TO).
- **13. lipnja 1993. Zločin Armije BiH u Drenovniku.** Pokolj u Drenovniku bio je ratni zločin koji su počinile bošnjačko-muslimanske snage nad Hrvatima tijekom agresije na prostore Hrvata Srednje Bosne. Ubili su 17 civila: žene, djecu i starce. Zločin su počinili pripadnici MOS-a Kakanj i pripadnici 7. muslimanske brigade Armije BiH.
- **13. lipnja 1993.** Armija BiH probila je obrambene crte u općini Kakanj i nakon toga Hrvati bježe u Vareš (izbjeglo je oko 15.000 Hrvata).

- **14. lipnja 1991.** U Zagrebu su srpski teroristi i kriminalci Željko Ražnatović - Arkan i drugi osuđeni na 20 mjeseci zatvora zbog pripremanja i pomaganja oružane pobune protiv Republike Hrvatske; svi osuđeni pušteni su iz pritvora do pravomoćnosti presude. Nakon toga više nisu bili dostupni hrvatskoj vlasti.
- **14. lipnja 1993. Zločin na plaži Soline,** pobunjeni Srbi ubili su na plaži 5 mladih osoba te teško ranili 7 civila.
- **15. lipnja 1993.** pripadnici Armije BiH počinili su ratni zločin u Busovačkim stajama. Ubili su 22 Hrvata.
- **17. lipnja 1993. Zločin Armije BiH u selu Gojakovac kod Kiseljaka.** Muslimanske postrojbe ubile su 6 hrvatskih i 3 srpska civila. Najmlađa žrtva Spomenko Lučić imao je samo 14 godina.
- **17. lipnja 1993. Armija BiH napala je Kreševo.** Najžešći napadi bili su između 23. i 26. lipnja 1993. godine. Armija BiH nije uspjela zauzeti Kreševo.
- **19. lipnja 1991.** Državni tajnik SAD-a James Baker, u Beogradu, izjavio da SAD ne će poduprijeti nijednu promjenu granica.
- **19. lipnja 1992.** sukob HVO-a i HOS-a s Muslimanima (Armija BiH, TO) u Novom Travniku.
- **19. lipnja 1992.** Sukobi HVO-a i TO u Gornjem Vakufu 18./19. lipnja te 20./21. lipnja 1992. godine.
- **19. lipnja 1993.** dogodio se egzodus Hrvata iz Vareša.
- **20. lipnja 1991.** Na tajnom sastanku su M. Bulatović, B. Jović, B. Kostić, J Kostić i Slobodan Milošević (Sve Srbi) tražili od generala Veljka Kadijevića i Blagoja Adžića da JNA brani buduće granice Jugoslavije.
- **21. lipnja 1992.** Munjevitom akcijom Hrvatska vojska oslobodila je Miljevački plato (7 sela, oko 150 km²) u općini Drniš (**akcija Miljevci**).
- **23. lipnja 1991.** Predstavnici dvanaest zemalja Europske zajednice odlučili su da ne će priznati neovisnost Slovenije i Hrvatske, ako te republike jednostrano odluče napustiti Jugoslaviju.

- **23. lipnja 1992.** Srpski protuudar na području Miljevaca Hrvatska vojska uspješno je odbila, nakon čega je uslijedila odmazda) srpskoga topništva po dalmatinskim gradovima, ali i djelovanje hrvatskoga topništva prema Kninu. VS UN-a osudilo je akciju i zatražilo povlačenje Hrvatske vojske na početne položaje (Rezolucija 762.), što je Hrvatska odbila.
- **24. lipnja 1991.** Premijer t.zv. SAO Krajine Milan Babić i Vojo Kuprešanin, predsjednik Vijeća općina Bosanske Krajine potpisali "sporazum o suradnji". U Bosanskom Grahovu usvojena Deklaracija o ujedinjenju Bosanske Krajine i SAO Krajine.
- **25. lipnja 1991. Hrvatska proglasila neovisnost.** Sabor Republike Hrvatske 25. lipnja 1991. godine donio je povijesnu "*Ustavnu odluku o samostalnosti i suverenosti Republike Hrvatske*", kao i "*Deklaraciju o proglašenju suverene i samostalne Republike Hrvatske*". Povijesnoj odluci Hrvatskoga sabora o pokretanju postupka razdruživanja od ostalih jugoslavenskih republika od 25. lipnja 1991. prethodila je takva odluka građana Republike Hrvatske iskazana na referendumu održanom 19. svibnja 1991. godine.
- 1991. U skladu s voljom građana izraženom na referendumu, Sabor RH usvojio je Deklaraciju o uspostavi suverene i samostalne Republike Hrvatske (s odgodom stupanja na snagu za 3 mjeseca); granice RH postale su državne. Samostalnost i neovisnost proglasila je i Slovenija.
- **25. lipnja 1991.** Srbi napali policijske postaje u Glini. U obrani Policijske postaje poginuo je pričuvni pripadnik MUP-a Tomislav Rom iz Viduševca kod Gline, a 16 policajaca je zarobljeno, odvedeno u zatvor u Knin i nakon 50 dana zarobljenštva, mučenja i zlostavljanja u razmjeni oslobođeno.
- **25. lipnja 1993** Hrvatska je odbila produžiti mandat "plavim kacigama" na svom području pod istim (neučinkovitim) uvjetima.
- **26. lipnja 1991.** Pobunjeni Srbi proglasili ratno stanje u Gospiću.
- **26. lipnja 1991.** Oko vojarne JA na Kantridi u Rijeci postrojba 13 korpusa JA pod zapovjedništvom Slovenca, generala Marijana Čada, bez postavljenih oznaka za opasnost, postavila je protupješačke mine izvan žice (lipanj 1991.). Na mine su naišla 3 dječaka. Jedna mina je eksplodirala, pri čemu je jedan dječak poginuo na mjestu dok su dvojica teže ranjena. Takvo postavljanje mina zabranjeno je međunarodnim konvencijama o ratovanju.
- **27. lipnja 1991.** Tenk JNA zdrobio crvenog Fiću u Osijeku. Jedan od najzapamćenijih događaja iz Domovinskog rata dogodio se 27. lipnja 1991. godine u Osijeku. Crvenog Fiću osječkih registracijskih oznaka bezobzirno je pregazio tenk T-55 Jugoslavenske

narodne armije, pri prolasku gradom. Incident se dogodio na raskrižju Vukovarske i Trpimirove (tada Kleinove) ulice u Osijeku, a Fiću je na put tenku hrabro dovezao Branko Breškić, kasnije hrvatski branitelj.

- **27. lipnja 1991.** Počela je oružana agresija JNA na Sloveniju; nakon 5 dana sklopljeno je primirje. U sukobima u Sloveniji poginulo je 65 ljudi: 37 pripadnika JNA, 12 pripadnika slovenske TO i policije te 16 civila (od toga desetorica stranaca, vozača kamiona, koji su bili blokirani na cestama); ranjeno je 330 osoba.
- **28. lipnja 1991.** Građani Murškoga Središća, u Međimurju, svojim tijelima su zapriječili napredovanje tenkovske kolone JA na putu iz garnizona u Varaždinu prema Sloveniji, na pravcu prema Lendavi.
- **28. lipnja 1991.** Predstavnici EZ-a i državni tajnik SAD nametnuli su (28. - 30. lipnja) rješenje za sprečavanje krize u SFRJ i rata u Sloveniji:
 1. JNA se mora povući najprije u svoje vojarne, a zatim napustiti slovenski teritorij;
 2. Slovenija i Hrvatska odgađaju za tri mjeseca svoje Deklaracije o neovisnosti;
 3. Stjepan Mesić izabran je za predsjednika Predsjedništva SFRJ, jer je odbijanje njegova izbora u svibnju otvorilo krizu.
- **29. lipnja 1991.** Srpski pobunjenici napali su hrvatsko selo Kozibrod u dolini Une.
- **29. lipnja 1991.** Iz Tenje je žestoko napadnut Osijek.

SRPANJ - Kratko

- **1. srpnja 1993.** Prvih dana srpnja dolazi do prvog oružanog sukoba Armije BiH i HVO-a u općini Maglaj.
- **2. srpnja 1990.** Na Kosovu polju kraj Knina proslavljen je srpski nacionalni praznik Vidovdan, proglašena je tzv. **Srpska autonomna pokrajina (oblast)**, a za njenog predsjednika izabran je dr. Milan Babić. Bila je to najava razbijanja Hrvatske iznutra.
- **2. srpnja 1991. Sukob kod Maršalke.** Građani Zagreba pokušali su spriječiti izlazak tenkova iz vojarne „Maršal Tito“. Vojarna “Maršal Tito” popularno nazvana “maršalka” bila je smještena odmah do novozagrebačkog naselja Travno, a ujedno je bila i najveća vojarina JNA u Zagrebu. U sukobu građana i pripadnika ZNG-a s JNA poginule su četiri osobe, tri ročnika i jedan civil. Poginuo je Raveno Čuvalo, prva civilna žrtva borbi u Zagrebu. Bilo je mnogo ranjenih na obje strane. Zapaljen je jedan tenk.
- **2. srpnja 1991.** Zauzeto glavno skladište sanitetskih zaliha za Jugoslaviju na području Sinja, njime se opskrbljivalo sve domove zdravlja i bolnice južne Hrvatske.
- **2. srpnja 1991.** Pobunjeni Srbi napali policijsku postaju u Kozibrodu (općina Dvor na Uni).
- **2. srpnja 1991.** JA mitraljirala sportski aerodrom u Pribisavcima kod Čakovca. Osnovana je hrvatska zrakoplovna skupina.
- **3. srpnja 1991.** Otvorena agresija Srbije na Hrvatski izvršena je 3. srpnja 1991. godine kada su preko mosta na Batini u Baranju ušli tenkovi i oklopni transporteri (60 tenkova i 40 oklopnih transportera) s mnoštvom vojnika, rezervista JNA i četnika. U Baranji su agresorske snage dočekali pobunjeni Srbi – domaći četnici. Beograđani su tenkovsku kolonu koja je krenula u Baranju i istočnu Slavoniju, ispratila cvijećem. U Baranji je na izborima pobijedio SKH-SDP. Sdepeovci su tvrdila da u Baranji ne će biti rata jer nije pobijedio HDZ. Hrvatsko stanovništvo protjerano je iz svojih domova, a oni koji su ostali bili su maltretirani. Hrvati i Mađari koji su ostali u Baranji morali su nositi bijelu traku oko rukava. Baranja je za Hrvate bila logor na otvorenom.
- **4. srpnja 1991.** topničko-pješački napad iz Borova Sela i Srbije na Borovo Naselje. Hrvatski branitelji protjerali su srpske teroriste i četnike iz Borova Naselja.

- **4. srpnja 1992.** Badinterova komisija potvrdila je da je raspad SFRJ dovršen i da ta država više ne postoji.
- **5. srpnja 1993.** U općini Uskoplje su 4. i 5. srpnja 1993. spaljena hrvatska sela Rostovo i Sebešić. Armija BiH protjerala je Hrvate iz sela Milići, Ponir, Krupa, Bistrica, Batušić i Pajić Polje. Imovina Hrvata opljačkana je, a sela su spaljena.
- **6. srpnja 1990.** Predstavnici 13 hrvatskih općina sa srpskom većinom sastali su se u Kninu i odbacili predložene amandmane na hrvatski ustav.
- **7. srpnja 1991. Brijunska deklaracija** – tromjesečna odgoda proglašenja neovisnosti R. Hrvatske i R. Slovenije. Na Brijune su došla tri ministra vanjskih poslova Hans van den Broek iz Nizozemske, Jacques Poos iz Luksemburga i João de Deus Pinheiro iz Portugala i donijela ultimatum EZ-a o tromjesečnoj odgodi Odluke o neovisnosti. Slobodan Milošević odbio je doći na Brijunski sastanak ali je poslao svog istomišljenika Borisava Jovića.
- **7. srpnja 1991.** JNA i pobunjeni Srba okupirali su hrvatsko selo Čelije, a poslije su ga spalili. Tijekom okupacije u Čelijama je bila masovna grobnica u koju su bačena tijela 11 ubijenih zatočenika iz zatvora u Dalju te 5 ubijenih civila iz Klise.
- **7. srpnja 1992. Poginuo je Andrija Andabaka.** Andriju Andabaka doista se može nazvati lovcem na tenkove jer je vlastoručno uništio 32 oklopna vozila, od čega čak 30 tenkova (14 tipa T-84 i 16 tipa M-55), jedno borbeno vozilo pješništva i jedan oklopni transporter.
- **10. srpnja 1991.** Uspostavljena linija obrane u selu Komarevu, južna obrana Siska koja je trajala do akcije „Oluja“.
- **10. srpnja 1991.** Srbi zapalili selo Čelije.
- **11. srpnja 1991.** Četnička teroristička skupina upala u Stadionsko naselje u Osijeku, gdje je napala policijsku ophodnju.
- **11. srpnja 1992.** U Novom Travniku dogodio se sukob muslimanske TO i HVO-a (12./13. srpnja).

- 13. srpnja 1992. Završila operacija „Tigar“ (1.-13. srpnja 1992. g.), prekinuta blokada Dubrovnika.
- **15. srpnja 1991.** Pobunjeni Srbi napali su Topusko.
- **17. srpnja 1991.** Pobunjeni Srbi napali Lišane kraj Benkovca.
- **17. srpnja 1991.** Hrvatske snage potjerale četnike s ulaza u Vinkovce. JNA se uključila i štitila pobunjene Srbe.
- **17. srpnja 1991.** Četnička skupina iz Drljača i Četvrtkovca, nedaleko od Sunje, prvi put vatrom iz automatskoga oružja napala je Komarevo kod Siska.
- **17. srpnja 1991.** Većina hrvatskog stanovništva pred napadima četnika napustila svoje domove na Banovini.
- 1996. (od 17. do 23. 7. 1996.) Organi RH pomalo ulaze u Baranju što tamošnji Srbi nastoje spriječiti „događanjima naroda“, kamenovanjem vozila (22. 7.).
- **18. srpnja 1993.** Armija BiH izvela je opći napad na Bugojno. Krajem srpnja Armija BiH zauzela je cijeli teritorij bugojanske općine. Protjerano je oko 13.000 Hrvata. Počinjeni su mnogobrojni ratni zločini. Oko 350 Hrvata je zatočeno u logore.
- **18. srpnja 1993. Predsjednik Tuđman otvorio zračnu luku Zadar.** Okupacija zračne luke Zadar trajala je od 17. rujna 1991. do 25. siječnja 1993. godine. U akciji „Gusar“ (Maslenica) zračna luka je oslobođena. Neprijatelj je opljačkao i uništio sve što se moglo opljačkati i uništiti. Uništen je bio putnički terminal, stajanka i pista, a stručni kadar se rasuo zbog okupacije i mobilizacije. Dana 18. srpnja 1993. svečano je obilježeno ponovno uspostavljanje prometa na Zračnoj luci Zadar. Cijeli državni vrh uz mnogobrojne novinare proslavio je oslobođenje i ponovnu uspostavu prometa. Predsjednik dr. Franjo Tuđman u svom govoru je tom prilikom istaknuo: *„Ovo je uspjeh čitave Hrvatske, a bit će blagodat za cijeli kraj. Neka nam živi Zadar kao jedan od najstarijih hrvatskih gradova, neka nam živi vječna Hrvatska!“*.
- **21. srpnja 1991.** Srpski teroristi i JNA napali Erdut.
- **22. srpnja 1991.** Pobunjeni Srbi napali su grad Vinkovce (poginuo 21 hrvatski policajac). Zrakoplovi JNA raketirali položaje hrvatskih gardista u Novim Čakovcima.
- **22. srpnja 1995.** potpisana je **Splitska deklaracija**. Potpisan je sporazum Tuđman – Izetbegović o pomoći HV-a Armiji BiH.

- **23. srpnja 1991.** Pobunjeni Srbi napali Drežnik-grad. Na Banovini spaljena hrvatska sela: Hrvatski Čuntić, Struga, Jukinac, Kuljane, Kozibrod i druga.
- **23. srpnja 1991.** Ministar vanjskih poslova Austrije Alois Mock upozorio je na potrebu slanja mirovnih snaga u Hrvatsku da bi se spriječilo krvoproliće, da bi se zaustavilo divljanje četnika po Hrvatskoj.
- **23. srpnja 1992.** Vojnom akcijom „*Oslobođena zemlja*“ od 23. srpnja do 13. kolovoza 1992. hrvatske postrojbe "očistile" su neprijateljske "džepove" u zaleđu Dubrovnika (od Zavale do Modroglavine) i uspostavile nove obrambene položaje na planinskom vijencu iznad južnoga ruba Popova polja.
- **24. srpnja 1992. Srpski zločin u Briševu.** U hrvatskom selu Briševo (selo između Prijedora i Sanskog Mosta) Srbi su 24. i 25. srpnja 1992. izvršili pokolj Hrvata; ubili su 67 hrvatskih civila.
- **25. srpnja 1990.** U Zagrebu se sastao Sabor Republike Hrvatske i prihvatio amandmane na Ustav iz 1974. godine. Država se službeno zove Republika Hrvatska, brišu se socijalistički i komunistički simboli. Usvojena je nova zastava i grb.
- **25. srpnja 1990.** U Srbu je održan „Veliki srpski sabor“ na kojemu su govorili Jovan Rašković, Jovan Opačić, Mile Dakić i Milan Babić. Srpski sabor usvaja „*Deklaraciju o suverenosti i autonomiji srpskog naroda*“ i „*Odluku o formiranju Srpskog nacionalnog vijeća*“. Na čelu vijeća bio je velikosrbini dr. Jovan Rašković (psihijatar, član SANU).
Srbi žele opstojnost Jugoslavije, ne žele živjeti u neovisnoj Hrvatskoj pa poručuju vodstvu RH da neovisna Hrvatska može biti samo izvan granica Velike Srbije..
- **25. srpnja 1991.** Izvršen je prvi napad i zločin s teritorija Srbije na Hrvatsku. JNA topništvom napala Centar za obuku gardista koji se nalazio u Erdutu. Centar za obuku je srušen sa zemljom i tom prilikom je poginulo 6 gardista, pripadnika prve gardijske brigade, a teško je ranjeno 18 gardista.
- 1991. Pobunjeni Srbi minirali su željezničku prugu i doveli do prometne izolacije Hrvatske Kostajnice.
- 1991. Pobunjeni Srbi, četnici i JNA izvršili su napadna djelovanja (od 25., 26. i 27. srpnja 1991.) kojima je izolirana Petrinja i okupirana Glina.
- **26. srpnja 1991.** Velika četnička ofenziva protiv Hrvata Banovine pod kodnim imenom „*Žaoka*“. Četnici su u svom pohodu zarobili tri policajca koje su tukli, mučili i na kraju ubili. Također su ubili 9 civila i zarobili 2 policajca koja su brutalno tukli i mučili želeći saznati raspored obrane. Četnička ofenziva od 26. do 28. srpnja na

hrvatska sela u dolini Une, Kupe i Gline. Spaljeno je hrvatsko selo Struga u Pounju, a hrvatski seljaci pobijeni.

- **26. srpnja 1991.** Braneći svoje ognjište poginuli su heroji Domovinskoga rata Mile Blažević Čađo i Željko Filipović koji su svojom žrtvom spasili živote mnogih ljudi.
- **27. srpnja 1991.** Pobunjeni Srbi napali su minobacačima Sunju. Nisu uspjeli okupirati Sunju.
- **27. srpnja 1995.** Izvedena je operacija „*Ljeto '95.*“ (od 25. do 30. srpnja) te su oslobođeni Bosansko Grahovo (28. srpnja 1995.) i Glamoč (29. srpnja 1995.).
- **28. srpnja 1993. Pokolj u Doljanima.** Pripadnici 44. brdske brigade IV. korpusa takozvane Armije BiH opkolili su Doljane (općina Jablanica) i počinili zločin. Ubili su 9 civila i 33 zarobljena pripadnika HVO-a. U logor Muzej odvedeno je 185 Hrvata.
- **30. srpnja 1991.** Vojni zrakoplovi okupatorske JNA napali su Hrvatsku Kostajnicu; tom prilikom uništena je nova škola, zgrada doma zdravlja i nekoliko stambenih zgrada. Poginuo je jedan policajac, a dvojica su ranjena.
- **30. srpnja 1991.** Policajci postaje Vojnić prešli su u takozvanu miliciju takozvane SAO Krajine.
- **31. srpnja 1991.** Snage MUP-a RH sa stanovnicima Hrvatske Kostajnice napustili su Hrvatsku Kostajnicu.

KOLOVOZ - Kratko

- **1. kolovoza 1991.** Pobunjeni Srbi izvršili su pokolj pripadnika hrvatskog MUP-a i ZNG-a u Dalju. Od prvog kolovoza do prosinca 1991. u Dalju ubijeno je od 112 do 135 ljudi.
- **1. kolovoza 1991.** Pobunjeni Srbi protjerali (od 1. do 3. kolovoza) su Hrvate iz Erduta, Dalja i Aljmaša.
- **1. kolovoza 1995.** Na Brijunima održani su razgovori između hrvatskoga predsjednika Franje Tuđmana i stranih veleposlanika u Hrvatskoj. Razgovaralo se o načinu rješavanja krize jer pobunjeni Srbi nisu prihvaćali mirno rješenje. Hrvatski predsjednik je najavio vojnu akciju ako pobunjeni Srbi ne pristanu na mirno rješenje.
- **2. kolovoza 1995.** Pobunjeni Srbi iz tzv. Krajine odbili primiti plan Z-4.
- **3. kolovoza 1991.** Hrvatske postrojbe potisnule su srpske teroriste iz vukovarskoga naselja Lužac.
- **3. kolovoza 1995.** pregovori između hrvatskih vlasti i pobunjenih Srba u Genthodu kod Geneve nisu donijeli nikakav pomak; Srbi su ponovno odbili prijedlog „mirne reintegracije“.
- **4. kolovoza 1995.** započela je Vojno-redarstvena operacija „Oluja '95.“
- **5. kolovoza 1995.** Postrojbe Sedme i Četvrte gardijske brigade oslobodile su hrvatski kraljevski grad Knin i na kninsku tvrđavu postavile hrvatsku zastavu.
- **6. kolovoza 1991.** Topnički napadi na Osijek od 6. do 10. kolovoza 1991. godine.
- **6. kolovoza 1991.** JA izvršila desant na otok Šoltu, napadnuti Beli Manastir, zaleđe Dubrovnika, Saborsko, Topusko, Sunja i druga mjesta.
- **6. kolovoza 1995.** Predsjednik dr. Franjo Tuđman došao je u oslobođeni Knin.
- **7. kolovoza 1990.** Hrvatski Srbi su se usprkos zabrani sastali u Kninu i Donjem Lapcu te odlučili održati referendum o tzv. srpskoj autonomiji.
- **7. kolovoza 1991.** Jugoslavenska ratna mornarica blokirala Šoltu.
- **8. kolovoza 1991..** U Lovincu su Srbi (kolege s posla) 8. kolovoza 1991. ubili 5 osoba koje su radili na željeznici.

- **8. kolovoza 1995.** Završila vojna operacija „*Oluja*“ kojom je oslobođen teritorij takozvane Krajine. Hrvatska vojska i policija porazile su neprijatelja i izišle na međunarodno priznate granice Republike Hrvatske. HV i 5. korpus Armije BiH izvršili su deblokadu Bihaća.
- **8. kolovoza 1995.** U 19 sati zapovjednik srpske vojske u Viduševcu potpisao je predaju srpskog korpusa.
- **9. kolovoza 1992.** Ubijen je Blaž Kraljević, zapovjednik Hrvatskih obrambenih snaga u Hercegovini i general bojnik Armije RBiH. Kraljević je sa svojom pratnjom (8 pripadnika HOS-a) pod nerazjašnjenim okolnostima ubijen na kontrolnom punktu u Kruševu kod Mostara. Ubijeni su svi iz njegove pratnje.
- **10. kolovoza 1991.** Srpski snajperist ubio je snimatelja HTV-a Gordana Lederera. Ubojica Milan Zorić nije odgovara za zlodjelo zbog lošeg hrvatskog pravosuđa!
- **11. kolovoza 1992.** Muslimani su u Sarajevu napali HVO na Stupu, Otesu, Barama, Azićima i Doglodima.
- **12. kolovoza 1991.** Ratna mornarica JNA je od 12 do 18 kolovoza 1991. napadala s Dunava Vukovar i Borovo Naselje. Srbi su napadali Osijek, Beli Manastir, Sunju, Okučane, selo Kijevo, Komarevo, Viduševac i druga mjesta.
- **13. kolovoza 1995.** Srbi su od 13. do 15. kolovoza 1995. izveli protunapad u području Bosanskog Grahova s namjerom vraćanja izgubljenih područja. Nakon Oluje VII. GB i IV. GB dobile su zasluženi odmor pa su položaje na crti razgraničenja držali pripadnici 141. brigade. Neprijatelj je probio crtu obrane i zauzeo neke položaje. Vodila se teška i odlučna bitka za konačno slamanje srpskih snaga. Povratkom IV. GB na teren povraćeni su izgubljeni položaji i neprijatelj je potisnu prema Drvaru. U teškim borbama poginuo je 21 pripadnik hrvatskih snaga.
- **14. kolovoza 1991.** Srbi izvršili nove zločine: pokolj 5 staraca u Kraljevčanima, zatim pokolj u Bjelovcu kod Petrinje.
- **14. kolovoza 1992.** Na dan 14. kolovoza 1992. godine izvršena je razmjena hrvatskih i srpskih zarobljenika u Nemetinu, po principu „*svi za sve*“. Tog dana je oslobođeno 714 hrvatskih branitelja i civila. U Nemetinu je postavljena spomen ploča kao spomen na taj događaj.
- **14. kolovoza 1994.** RH i BiH potpisale u Ženevi izjavu o provođenju odluka iz Washingtona i Daytona

- **15. kolovoza 1991.** Na blagdan Velike Gospe Srbi iz BiH žestoko su napali Slavonski Brod.
- **16. kolovoza 1991.** Srpska vojska ubila je 4 starije osobe u Peckima.
- **17. kolovoza 1990. Balvan revolucija.** 17. kolovoza 1990. Hrvatska vlada je zaključila kako je referendum o tzv. srpskoj autonomiji u Republici Hrvatskoj neustavan. Srbi u Benkovcu, Obrovcu, Kninu i dr. se okupljaju, naoružavaju, dižu barikade, preprečavaju ceste i željezničke pruge (balvani). Tri helikoptera hrvatskog ministarstva unutarnjih poslova (MUP-a) koji su krenula prema Kninu presrela je eskadrila MIG-ova JNA i vratila ih u Zagreb. Načelnik Generalštaba te već srbizirane Armije Blagoje Adžić prijeti Hrvatskoj osvetom ako u Hrvatskoj „padne i jedna glava“ (srpska).
- **17. kolovoza 1991.** Banjalučki korpus JNA prešao je rijeku Savu i pridružio se pobunjenim Srbima u napadu na Hrvatsku (Okučane, Staru i Novu Gradišku).
- **18. kolovoza 1990.** Hrvatska vlada i Predsjedništvo Sabora predlažu da se SDS proglasi terorističkom strankom. Svi prilazi Kninu bili su zatvoreni. Mjesni Srbi počinju ustanak koga je najavio J. Rašković. Radio Knin i TANJUG objavili su da je Milan Bakić proglasio „ratno stanje“.
- **18. kolovoza 1991.** U noći 18. na 19. kolovoza 1991. godine u Zagrebu pred židovsku općinu i na židovsko groblje pripadnici KOS-a (Pripadnici jugoslavenske kontraobavještajne službe) podmetnuli su eksploziv s ciljem da optuže hrvatsku vlast za antisemitizam. Istraga je pokazala da je to bio teroristički čin KOS-a.
- 1990. Srbi u Hrvatskoj se na referendumu izjašnjavali o svojoj autonomiji.
- **19. kolovoza 1991.** Pobunjeni Srbi i JNA izveli žestoki napad na Pakrac.
- **19. kolovoza 1991.** Jugoslavenska armija topovima i minobacačima gađala Osijek.
- **20. kolovoza 1990.** Svi zastupnici (članovi) SDS-a odbili doći u Sabor.
- **20. kolovoza 1993.** norveško-britanski mirovni plan (Stoltenberg-Owen) za BiH odbačen je 29. kolovoza 1993. godine od nelegalne vlade BiH.
- **21. kolovoza 1991.** Srbi žestoko granatirali Osijek.
- 1991. Osvojena je vojarna i skladište „Barutana“ u Sisku.

- **21. kolovoza 1993.** Glavni štab Armije BiH planirao (21.-22. kolovoza) uništenje HVO-a (operacija „*Neretva 93*“) i prodor dolinom Neretve na Jadransku obalu.
- 1991. Osječani postavili mini zbog obrane grada.
- 1996. U Beogradu je potpisan sporazum o normalizaciji odnosa RH i SRJ.
- **24. kolovoza 1991. Pokolj hrvatskih policajaca u Žutoj Lokvi.** Petero hrvatskih policajaca iz odjela Policijske postaje Brinje bilo na stalnom punktu – na križanju kod Žute Lokve gdje su redovno obnašali dužnost. Tada su ih srpski odmetnici napali s leđa i rafalnom paljbom usmrtili i kasnije masakrirali četiri pripadnika MUP-a, dok je jedan policajac ranjen uspio pobjeći prema Senju. Za počinjeni zločin nitko nije odgovarao.
- **24. kolovoza 1991.** Luka Andrijanić oborio je avion JNA iznad Borova Sela koji je napadao položaje hrvatskih snaga na silosu Đergaj.
- **25. kolovoza 1991.** JNA i srpske paravojne postrojba izvele su (25.-26. kolovoza) žestok napad na Vukovar i Borovo Naselje te Otočac i dolinu Gacke.
- **25. kolovoza 1991.** Smatra se da je bitka za Vukovar počela 25. kolovoza 1991. godine kada su bivša Jugoslavenska vojska i srpske paravojne postrojbe krenule u opći tenkovsko-pješački napad na grad. Srpske paravojne postrojbe i JNA su tijekom 3 mjeseca izvršile pripreme za brzo zauzimanje Vukovara i očekivale su brzo zauzimanje grada (za 7 dana) što se nije dogodilo. Opsada Vukovara trajala je 87 dana. Bitka za Vukovar bila je najkrvavija u Domovinskom ratu, u njoj su djelovi grada srušeni sa zemljom. Na grad je padalo i po 11.000 granata dnevno.
- **26. kolovoza 1995. Vlak slobode .** Dvadesetšestog kolovoza 1995. krenuo je iz Zagreba prema Kninu i Splitu poznati Vlak slobode. Dogodilo se to 20-ak dana nakon Operacije Oluja i uspješnog oslobođenja Knina, a taj je čin simbolički predstavljao obnovu željezničke veze između Zagreba i Splita.
- **27. kolovoza 1991.** Srbi spalili i razrušili selo Kijevo.
- **27. kolovoza 1991.** Srbi okupirali odašiljače „Ćelavac“ i „Lička Plješevica“.
- **28. kolovoza 1991.** Od Ovčare prema Vučedolu smjestili su se tenkovi JNA i počeli s ukopavanjem.
- **28. kolovoza 1991.** Velikosrpski pobunjenici napali su selo Lički Osik, gdje su stanovnici imali samo nekoliko lovačkih pušaka.

- 1991. U Slavonskom Brodu i Vinkovcima zaustavljeno (28. - 30. kolovoza) je nekoliko vlakova s oružjem i intendantskom opremom JNA iz Slovenije; hrvatske snage oduzele su dio oružja i opreme.
- **29. kolovoza 1991.** Srbi silovito napali Gospić, započela je bitka za Gospić koja je trajala do 17. 11. 1991. godine. Nakon 17. studenoga 1991. godine Gospić je napadan manjim intezitetom sve do završetka „Oluje“.
- **29. kolovoza 1991.** Srpski teroristi zauzeli su hrvatsko selo Skelu na rijeci Glini i masakrirali pučanstvo u Skeli, kod Gline ubijeno je 10 osoba.
- **29. kolovoza 1991. Bedem ljubavi.** Bedem ljubavi hrvatski je mirotvorni pokret, kojeg su 1991. godine osnovale majke, želeći spasiti svoje sinove iz JNA. Osnivanje Pokreta majki za mir Bedem ljubavi dogovoren je na velikom skupu roditelja u dvorani Globus u Zagrebu 25. kolovoza 1991. godine. Skup je organizirala hrvatska katolička aktivistica Ružica Čavar, kojoj su dvojica sinova također onda bili u JNA.

Bile su suorganizatorice masovnog prosvjeda pred Komandom JNA u Zagrebu, koji je kulminirao organiziranim odlaskom u Beograd 29. kolovoza 1991. gdje su članice Bedema tražile puštanje Hrvata i ostalih ne-Srba iz JNA. Nakon toga je 3 000 žena prosvjedovalo u Bruxellesu 3. rujna 1991. za puštanje hrvatskih mladića iz JNA, za mir i pomoć Hrvatskoj. U Beogradu su doživjele nekulturno ponašanje i vrijeđanje, a u Bruxellesu kulturnije ponašanje, ali i nerazumijevanje. U Bonnu, tada glavnom gradu Njemačke, molile su se za mir u katedrali.

Djelovale su humanitarno i pomagale izbjeglicama iz Hrvatske i BIH te hrvatskim ranjenicima.

- **30. kolovoza 1991.** Srpski teroristi napali su policijsku postaju na Plitvicama, protjerali hrvatske policajce te okupirali Nacionalni park Plitvice.

RUJAN - Kratko

- **1. rujna 1991.** Srbi su topništvom napali Slavonski Brod.
- **1. rujna 1991.** Pobunjeni Srbi napali su Daruvar. U prigradskom naselju Doljanima vodila se bitka s teroristima (*krvava daruvarska nedjelja*). U žestokim borbama poginulo je 6 branitelja, a 11 ih je ranjeno. Branitelji su uspjeli obraniti grad.
- **2. rujna 1991.** JNA je napala Petrinju iz svoga tenkovskog garnizona pod zapovjedništvom potpukovnika Slobodana Tarbuka.
- **2. rujna 1991.** Srpske postrojbe (četnici i JNA) okupirale su Berak, Bokšić, Oriolik i Grabovo te Mikluševce, Tompojevce i Čakovce.
- **2. rujna 1991.** Iako je potpisano primirje u Beogradu, pobunjeni Srbi i JNA nastavili su napadati (od 2 do 5. 9.) na Petrinju, Sisak, Gospić, Perušić, Otočac, Okučane, Vukovar.
- **3. rujna 1991.** Srbi su okupirali Bilje kod Osijeka i Sotin kraj Vukovara.
- **3. rujna 1991.** JNA bacila kasetne bombe na Gospić. Više dana napadani Gospić, Perušić i Lički Osik.
- **3. rujna 1991.** Srbi su cijeli dan projektilima gađali civilne ciljeve u Osijeku. Grad je gađan iz tenkova, minobacača i iz zrakoplova. Agresor je sa svojih položaja u Staroj Tenji i Bijelom Brdu, u koordinaciji s artiljerijom s poligona "C" gađao civilne ciljeve. Također su gađani položaji branitelja u Novoj Tenji, Sarvašu, Bilju i Nemetinu. U srpskom napadu na Osijek poginulo 14 ljudi, a 28 je ranjeno.
- **3. rujna 1991.** Pobunjeni Srbi ubili su 20 Hrvata u Graboštanima, Stublju i Majuru.
- **4. rujna 1991.** Četnici masakrirali 22 civila i 2 pripadnika MUP-a u selu Četekovci kod Slatine u Podravini, Balincima i Čojlugu. Također su spalili sela Čateovce i Balince (Slatina).
- **5. rujna 1991.** JA razarala Petrinju, Gospić, Stari Lički Osik, Osijek, Vukovar i druga mjesta. Srbi su okupirali Baranju, a Vukovar opkolili sa svih strana.
- **5. rujna 1991.** Srbi su granatirali bolnicu u Vinkovcima.
- **5. rujna 1991.** Srbi okupirali šire područje Okučana.
- **6. rujna 1991.** g., Agresor je gađao i ošteti konkatedralu sv. Petra i Pavla u Osijeku, također su agresorske granate oštetile i crkvu sv. Petra.

- **6. rujna 1993. Armija BiH započela operaciju „Neretva 93“.** Uvod u operaciju „Neretva 93“ bio je napad na Vrde 4. rujna 1993. godine. Muslimani su djelovali koordinirano sa Srbima, Srbi su 9. rujna pokušali osvojiti Gospić, a Armije BiH je krenula u osvajanje doline Neretve (isti dan, 9. rujna). Dok je Armije BiH pokušavala doći do mora Srbi su izvršili niz napada na teritoriju Hrvatske (Gospić, Maslenica, Zadar i drugdje). Srbi su podržali muslimansku ofenzivu i izlazak na Jadransko more jer bi na taj način bio odcjepljen južni dio Hrvatske koji bi Srbi prisvojili, a Muslimanima bi dali 50 km obale. Pripadnici Armije BiH su 9. rujna napravili strašan zločin nad Hrvatima u Grabovici. Armija BiH je u Grabovici ubila 32 Hrvata. Područje oko Grabovice bilo je blokirano pa se istraga o počinjenom zločinu nije mogla napraviti.
- **7. rujna 1990. Osnovana Antiteroristička jedinica Lučko.** Antiteroristička jedinica (ATJ) „Lučko“ osnovana je 7. rujna 1990. godine, i u vrijeme osnutka predstavljala je prvu organiziranu postrojbu hrvatske države koja se u tom trenutku mogla suprotstaviti agresoru na Republiku Hrvatsku. ATJ Lučko je najelitnija specijalna jedinica Hrvatske policije, posebno osposobljena za rješavanje kriznih situacija visokog rizika, posebice talačkih kriza.. Antiteroristička jedinica „Lučko“ formirana od dragovoljaca Prvog hrvatskog redarstvenika.
- **8. rujna 1991.** Pobunjeni Srbi izvršili pokolj hrvatskih gardista u Kusionjama, masakrirano 20 hrvatskih gardista.
- **8. rujna 1991.** Srbi su žestoko napadali Pakrac, Sunju i Hrvatsku Kostajnicu.
- **9. rujna 1993.** Pripadnici Armije BiH („Zukini specijalci“) su 9. rujna 1993. godine počinili ratni zločin u Grabovici. Ubili su 32 osobe. Grabovica je selo između mostarske i jablaničke općine koje je bilo 30 kilometara od crte razgraničenja pa nije predstavljalo nikakvu opasnost za Bošnjake. Armija BiH blokirala je sve pristupe Grabovici i onemogućila istragu.
- **9. rujna 1993. Operacija „Medački džep“ od 9. do 11. rujna 1993. godine.** Operacija „Džep 93“ (*Medački džep*) je naziv za vojnu operaciju koju je izvela Hrvatska vojska i Specijalna policija u razdoblju od 9. do 11. rujna 1993. godine protiv paravojnih postrojbi takozvane Republike Srpske Krajine. Medački džep se nazivalo područje oko Gospića koje je obuhvaćalo mjesta Divoselo, Čitluk, dio Počitelja te niz zaseoka. Nakon uspješno izvedene operacije „Maslenica“, pobuna krajinskih Srba nije jenjavala. Unatoč mnogim nastojanjima međunarodne zajednice za potpisivanje sporazuma o prekidu vatre, pobunjenici su ustrajali u svom zahtjevu o povlačenju Hrvatske vojske iz oslobođenog područja i priznavanju svoje paradržavnosti. Pobunjenici su zauzeli strateške položaje u okolici Gospića te kontrolirali prometnice i komunikaciju Gospić – Karlobag. Česta granatiranja topovima i minobacačima te upadi terorističkih skupina, koje je UNPROFOR

dopuštao, koje su radile zločine činio je život nepodnošljivim i zbog toga je izvedena operacija „Džep 93“.

- **9. rujna 1995.** Hrvatske snage nanijele su poraz srpskoj vojsci u BiH. Operacija „Maestral“ izvedena je od 8. do 17. rujna 1995. godine.
- **11. rujna 1991.** Srbi su 11. rujna napali hrvatska sela Kruševo i Jasenice s ciljem etničkoga čišćenja i zauzimanja prometnice koja je povezivala Dalmaciju sa sjevernim dijelom zemlje. Ratko Mladić, pukovnik JNA, vodio je napad Kninskog korpusa. Malobrojni i slabo naoružani branitelji morali su se povući pa je JNA (9. Kninski korpus) zauzela Kruševo, Jasenice, Maslenicu i Rovanjsku. JNA je zauzela sjevernu stranu Masleničkoga mosta i Novskoga ždrila pa je cestovna komunikacija prema Rijeci, Zagrebu i unutrašnjosti Hrvatske bila presječena.
- **11. rujna 1991.** Pobunjeni Srbi okupirali su Lovinac i Sv. Rok u Lici.
- **12. rujna 1991.** srpski teroristi i JNA ispalili su oko 500 projektila na hrvatski grad Vinkovce.
- **12. rujna 1992.** Muslimani su napali HVO u naselju Doglodi (Sarajevo).
- **12. rujna 1991.** Predsjednik Franjo Tuđman donio odluku o blokadi vojarni JNA u Hrvatskoj.
- **13. rujna 1991.** JNA uz pomoć lokalnih srpskih pobunjenika okupirala Hrvatsku Kostajnicu.
- **13. rujna 1991.** Pripadnici ZNG-a, blizu Tušilovića, zarobili helikopter JA i u njemu generala Milana Aksentijevića, zamjenika komandanta V armijske oblasti JA, te skupinu oficira i 12 vojnika.
- **13. rujna 1991.** Na Žirju je postrojba JRM prešla na hrvatsku stranu.
- **14. rujna 1991.** godine započela bitka za vojarne. Bitka za vojarne vođena je između slabo naoružanih hrvatskih dragovoljaca, ZNG-e i Hrvatske policije s jedne strane i JNA s druge strane koja je imala teško naoružanje, municije u izobilju i dovoljno ljudstva sredinom 1991. godine. Od 14. do 19. rujna 1991. godine zauzeto je 36 vojarni i skladišta te 26 drugih objekata (raketna baza i dva centra veze). Razoružan je u cjelosti 32. varaždinski korpus dok su 10. zagrebački i 13. riječki razoružani djelomično. Hrvatska vojska došla je u posjed 230 tenkova, oko 400 većih topova, desetaka tisuća pušaka i streljiva.
- **14. rujna 1991.** JA napala gradove u južnoj Hrvatskoj.

- **14. rujna 1991.** Hrvatska Kostajnica je u potpunosti pala u ruke četnika i JNA. Zarobljeni branitelji prebačeni su u logore: Manjaču i Glinu, a dio je odmah ubijen.
- **14. rujna 1991.** Okupirano je Topusko, a 15. rujna okupirani su Kosovac i Gornji Bogičevci.
- **14. rujna 1993.** Pripadnici Armije BiH napali su selo Uzdol (većinsko hrvatsko selo) te počinili ratni zločin. Ubili su 41 Hrvata.
- **14. rujna 1995.** Tijekom rujna prognani su preostali Hrvati (oko 20.000 osoba) iz banjalučkog područja.
- **15. rujna 1991.** Jugoslavenska armija razarala je Varaždin.
- **15. rujna 1991.** JA bombardirala sportski aerodrom kod Varaždina.
- **16. rujna 1991. Bitka za Šibenik.** Od 16. do 23. rujna 1991. vodila se osmodnevna bitka za grad Šibenik. Bila je to izuzetno važna bitka jer bi zauzimanjem Šibenskog mosta, Šibenika ili bilo kojeg mjesta na Jadranskoj magistrali južna Hrvatska bila ispresijecana na par manjih ili većih džepova. To bi vrlo teška situacija za obranu Dalmacije. Agresor je nakon osam dana bio prisiljen na povlačenje. Bila je to prva velika pobjeda Hrvata u Domovinskom ratu.
- **16. rujna 1991.** Srbi su okupirali Čovac, Gređane i Novi Varoš.
- **16. rujna 1991.** Jugoslavenska ratna mornarica (JRM) blokirala je sve hrvatske luke (do 23. rujna); blokade su također ponovljene tijekom listopada i studenoga 1991. godine.
- **16. rujna 1993.** Pripadnici Armije BiH su 16. rujna 1993. upali u selo Hudsko te počinili ratni zločin nad zarobljenim pripadnicima HVO-a.
- **17. rujna 1991.** Od 17. do 22. rujna 1991. napadi JNA iz zraka na Zagreb (oštećen je TV toranj na Sljemenu), Novsku, Šibenik. Nastavljena borba za vojarne u Varaždinu, Čakovcu, Ogulinu te za gradove Osijek, Vinkovce, Vukovar, Šibenik, Karlovac, Petrinju, Sisak i druge.
- **17. rujna 1991.** Agresor zauzeo hidroelektranu Peruća.
- **17. rujna 1991.** Agresor zauzeo izvor vode nedaleko Biograda, Biograd ostao bez vode.

- **17. rujna 1991.** JA bombardirala aerodrom kod Čakovca.
- **17. rujna 1995.** Završila operacija „*Maestral*“ koju su izvele HV, HVO i Armija BiH.
- **17. rujna 1991.** JA napala Drniš; protjerano je 17.000 stanovnika.
- **18. rujna 1991.** g., JA i četnici napali Petrinju, masakrirano 17 pripadnika Zbora narodne garde.
- **18. rujna 1991.** JA gađala civilne objekte u Šibeniku, oštetila katedralu i kazalište.
- **18. rujna 1995.** HV započela operaciju „*Una*“ 18. – 19. 9. 1995. Bila je neuspješna pa je prekinuta.
- **18. rujna 1995.** HV izvela operaciju *Burin*.
- **19. rujna 1991.** JA ponovno napala Varaždin.
- **19. rujna 1991.** Jedna slavonskobrodska postrojba probila obruč oko Vukovara.
- **19. rujna 1991.** hrvatski branitelji osvojili vojarnu JNA u Gospiću i spriječili pad grada u ruke pobunjenih Srba.
- **19. rujna 1991.** JNA je s 20.000 vojnika zauzela Dubravsku visoravan u BiH.
- **20. rujna 1991.** JA ponovno razarala Varaždin.
- **20. rujna 1991.** JA je zauzela zračnu luku Mostar.
- **20. rujna 1991.** okupirana su sela oko Petrinje i grad Petrinja (20. - 21. rujna).
- **20. rujna 1991.** hrvatski su branitelji nanijeli znatne gubitke jugovojsci kod Tovarnika.
- **21. rujna 1991.** u zgradi policije u Dalju pripadnici paravojskih postrojbi SAO Krajine, predvođeni Željkom Ražnatovićem, ubili su iz vatrenog oružja jedanaest zatočenika Hrvata i pokopali njihova tijela u masovnu grobnicu u selu Čelije.
- **21. rujna 1991.** U Ivanovu Selu ubijeno je 7 osoba, 12 je ranjeno, a jedna osoba se vodi kao nestala. Sve žrtve bili su Česi.
- **21. rujna 1991.** Šibenski branitelji srušili dva neprijateljska vojna zrakoplova, legendarni video zapis: „*Obadva, obadva, oba su pala!*“
- **22. rujna 1991.** Srbi okupirali (22 - 23. rujna) Tovarnik, ubili su 68 osoba.

- **23. rujna 1991.** Srbi okupirali Veliki Miletinac kod Daruvara; tri osobe su ubili, a 2 odveli i mučili.
- **23. rujna 1991.** Osnovan dubrovački **Odred naoružanih brodova**. Odred naoružanih brodova, bio je dragovoljačka postrojba koja je počela djelovati 23. rujna 1991., prva plovidba broda Sveti Vlaho. Samonikli Odred bio je jedan od vrlo važnih činitelja uspješne obrane Dubrovnika. Osnivač i ratni zapovjednik Odreda bio je pukovnik Aljoša Nikolić. (Osnovali su ga: Aljoša Nikolić, Miljenko Bratoš i Rudi Butković.).
- **24. rujna 1991.** Četnici su ubili tri civila u Babića Mostu te 7 civila u Brloškoj Dubravi.
- **24. rujna 1991.** Velikosrbi granatama zapalili župni dvor i teško oštetili baroknu crkvu Sv. Euzebija i Poliona u Vinkovcima.
- **24. rujna 1991.** Zaustavljen prodor agresora na istočnom dijelu Vinkovaca prema Mirkovcima.
- **25. rujna 1991.** Vijeće sigurnosti (VS) UN-a prihvatilo je Rezoluciju 713 o uvođenju potpunog embarga na isporuku oružja i vojne opreme na područje Jugoslavije. Tim činom je VS UN-a podržalo agresiju na Republiku Hrvatsku jer je agresor imao oružja u izobilju, a RH je bila bez oružja. Pripremajući agresiju na Hrvatsku JNA je u svibnju 1990. godine oduzela oružje hrvatske teritorijalne obrane. Taj izdajnički čin uradili su komunisti koje je predvodio Ivica Račan. Nakon zabrane uvoza oružja i opreme UN nije ni pokušao spriječiti agresiju na Hrvatsku.
- **25. rujna 1991.** Agresor napao Tordince. Na području župe Tordinci (Tordinci, Antin, Čelije i Korođ) nakon rata otkrivena je masovna grobnica sa 208 tijela, tijekom okupacije pogubljenih nesrba. U Antinu je pronađena masovna grobnica sa 17 tijela, u Čelijama 32 tijela i Korođu 4 tijela. Zločinci nisu odgovarali za počinjene zločine.
- **25. rujna 1991.** Jedinice JA okupirale Drniš. Nakon okupacije uslijedila je pljačka, razaranje i paljenje civilnih objekata.
- **25. rujna 1991.** Odbijen napad srpskih terorista na Slatinu u Podravini.
- **26. rujna 1993. Zid boli – simbol stradanja Hrvata u Domovinskom ratu.** Spomenik hrvatskim žrtvama Domovinskog rata Zid boli podignut je 26. rujna 1993. godine u Zagrebu. Postavljen je na zapadnom dijelu raskrižja Ilice i ulice Svetog Duha, uz Selsku cestu, oko tadašnjeg zagrebačkog sjedišta UNPROFOR-a. Gradnju Zida boli spontano su potaknule majke smrtno stradalih iz protesta prema snagama UN-a koje su premalo učinile na zaustavljanju agresije na Hrvatsku.

- **26. rujna 1991.** JA u Puli iz protuzračnog topa kalibra 20 mm počela pucati po brodogradilištu Uljanik, te teško oštetila trgovački brod u izgradnji pred dovršenjem.
- **26. rujna 1991. Srpski zločin u Grabovcu.** Srpska agresorska vojska je 26. rujna 1991. godine s brda Višnjevače (iznad sela Smoljanca) granatirala autokamp Grabovac u kojem su se nalazili prognanici (žene, djeca, starci). Od granatiranja poginula su tri djeteta, a osam osoba je ranjeno. Geleri su usmrtili tromjesečnu bebu, Ivana Špoljarića te Dubravku Špoljarić (17. g.) i Josipu Špoljarić (18 g.).
- **27. rujna 1991.** JNA i lokalni Srbi napali su 17. srpnja 1991. godine Lišane Ostrovičke. Tom prigodom tijekom granatiranja ubijen je fra Mile Mamić ispred crkve pri pokušaju pomaganja teškom ranjeniku. Dok je trčao u pomoć, pogodila ga je granata JNA. JNA je naoružala benkovačko srpsko stanovništvo s namjerom da pobiju i protjeraju Hrvate. Srpski agresori su 27/28. rujna 1991. godine okupirali Vukšić, selo spalili te razorili tri mjesne crkve. Tijekom okupacije Vukšića, ubijeno je devet nevinih civila uglavnom starije dobi, a poginulo je šest hrvatskih branitelja.
- **28. rujna 1991.** Od 28. rujna do 6 listopada 1991. žestoki napadi JA na Zadar. Pokušaj osvajanja Zadra nije uspio.
- **29. rujna 1991.** godine, evakuacija bolnice u Pakracu. Pobunjeni Srbi, četnici i JNA su teško oštetili novoizgrađenu bolnicu u Pakracu. U bolnici se nalazilo oko 300 bolesnika, od toga broja njih 260 su bili psihijatrijski bolesnici. U noći 29. na 30. rujna branitelji Pakraca i Prekopakre evakuirali su bolesnike i 20 djelatnika bolnice.
- **29. rujna 1991.** Srpski agresor okupirao je sela Korođ i Antin.
- **29. rujna 1991.** Hrvatski branitelji oslobodili su Vezmarovu kulu, važnu stratešku točku za kontrolu istočnoga dijela Daruvara i širega predgrađa, a zatim i selo Miljanovac.
- **29. rujna 1991.** Kontraadmiral Jugoslavenske ratne mornarice (JRM) Vladimir Barović (novoimenovani zamjenik komandanta VPO Split) na Visu počinio samoubojstvo jer nije htio pucati na narod.
- **29. rujna 1991.** Major JNA Milan Tepić uništio skladište oružja Barutana u selu Bedenik (blizu Bjelovara). Pri aktivaciji eksploziva major je poginuo kao i 11 pripadnika Zbora narodne garde. Nakon cjelodnevnih borbi zauzete sve kasarne JNA u Bjelovaru. Plan JNA bio je spajanje jedinica iz Bjelovara s jedinicama JNA u Virovitici i Okučanima te presijecanje Hrvatske. Cilj branitelja je bio spriječiti da elitna 265. motorizirana oklopna brigada JNA sa sobom odveze desetke tenkova, oklopnjaka, VBR-ova, topova.

- **29. rujna 1991.** Topništvo JA gađalo je Pakrac tijekom 4 dana.
- **30. rujna 1990.** U Petrinji, Dvoru na Uni, Glini te u Donjem Lapcu, Srbu i Pakracu počeli, tobože, spontani ustanci Srba. Međutim „ustanak“ u Petrinji bio je itekako dobro organiziran kada je više stotina Srba došlo pred veliku vojarnu „V. Gaćeša“. Organizator je bio SDS koji je počeo otimati oružje iz milicijskih stanica.
- **30. rujna 1991.** JNA izvela (29 – 30. rujna) žestoke napade na Nadin, Murvicu, Zadar. Vodila se odlučujuća bitka za Zadar koja je trajala do 6-tog listopada 1991.
- **30. rujna 1991.** Srpski agresor okupirao je (29 - 30. rujna) Stare Jankovce.
- **30. rujna 1991.** Srbi su srušili crkvu Sv. Jeronima (Jasenice) sagrađenu 1874. godine.

LISTOPAD - Kratko

- **1. listopada 1991. Započela je srpsko-crnogorska agresija na Dubrovnik i dubrovačko primorje.** Rano u jutro 1. listopada 1991. godine pokrenut je opći napad na šire područje grada Dubrovnika. Rezervisti Jugoslavenske narodne armije i mahom dobrovoljci Teritorijalne obrane Crne Gore prešli su državnu granicu na Debelom brijegu i krenule prema Konavlima. JNA i četnici iz Crne Gore i Hercegovine granatama su napali Dubrovnik i okolicu.
- **1. listopada 1991. Srpski zločini u općini Ravno.** 1. listopada 1991. JNA je razrušila selo Ravno u Bosni i Hercegovini pri pohodu na Dubrovačko primorje i Dubrovnik. Bilo je to na početku agresije na jug Hrvatske kada su Srbi i Crnogorci krenuli u osvajanje Dubrovačkog primorja, Dubrovnika i drugih područja juga Hrvatske. Alija Izetbegović, predsjednik Predsjedništva BiH, nije osudio agresiju na hrvatsko selo u BiH, nije osudio rušenje sela i ratni zločin koji je počinjen već je kazao: *“To nije naš rat.”* Osim potpuno srušena sela, ubijene su 24 osobe, ranjeno ih je 11, a 18 osoba je utamničeno u Trebinju.
- 1991., Srbi izvršili pokolj u Gornjem Viduševcu kod Gline.
- **2. listopada 1991.** Od 2. do 4. listopada 1991. godine u žestokim borbama za Vukovar hrvatski su branitelji uništili elitne srpske postrojbe (i 115 tenkova i oklopnjaka) te više od deset tisuća neprijateljskih vojnika izbacili iz stroja.
- **2. listopada 1991.** Na Lipovoj glavici skupina niških specijalaca ubila 7 Ličana, dva dana poslije na Marinu brdu ubijene još tri osobe.
- **3. listopada 1991.** Zrakoplovi bivše JNA su 3. listopada 1991. raketirali Paški most i zračnu luku na Krku. U četiri avionska napada lansirano je šesnaestak raketa. Unatoč svemu tome, mostom je i dalje tekao promet iako je oštećena sjeverna strana mosta.
- **3. listopada 1991.** U Novom Selu Glinskom srpski agresor ubio je 11 osoba.
- **4. listopada 1991.** Zločinačka JNA napala grad Karlovac. Dana 4. listopada 1991. počeo je opći napad JNA i paravojnih srpskih postrojbi na grad Karlovac i okolna mjesta (Turanj, Duga Resa, Generalski Stol), ključnu točku obrane Hrvatske. Napad je trajao tri dana bez prestanka, a tom prilikom je ubijeno je 136 branitelja i stanovnika Karlovca. Nakon topničke pripreme, na grad je ispaljeno više od tisuću projektila, uslijedio je napad JNA tenkovima. Preko Slunjskih brda neprijatelji su se primakli samom gradu. Odlučujuća bitka vodila se u Turnju, u koji je neprijatelj ušao ali su ga branitelji uspjeli povratiti. Grad su branile: dvije nepotpune bojne 110. brigade, samostalna satnija dragovoljaca „Cobre“ iz Novog Zagreba, karlovačka policija i 2. gardijska brigada.

Zbog žestine i intenziteta borbi, brojnih ispaljenih projektila svih kalibara i razrušenosti Turanj su prozvali „*mali Vukovar*“.

- **4. listopada 1991.** Srpski agresor je 4. listopada 1991. okupirao Slano te prekinuo posljednju vezu Dubrovnika s ostatkom Hrvatske.
Dubrovnik je bio bez vode, struje, hrane i lijekova. Bilo je oko 50.000 stanovnika računajući i izbjeglice iz svih okupiranih dijelova dubrovačke općine. Jedinu vezu sa svijetom uspostavljali su brzi gliseri Odreda naoružanih brodova, koji su dostavljaju male količine lijekova, hrane i ostalih sredstava potrebnih za puko preživljavanje.
- **4. listopada 1991.** Srbi su počinili zločin u Čorcima, ubili su 5 civila.
- **4. listopada 1991.** Od 4. do 6. listopada 1991. vodila se odlučujuća bitka za Zadar.
- **5. listopada 1991.** Odlučujuća bitka za Nuštar. Odlučujuća bitka za Nuštar, veliko selo između Vinkovaca i Vukovara, u Domovinskom ratu vodila se 5. listopada 1991. godine. Svakodnevni napadi na selo počeli su još u srpnju danonoćnim granatiranjem te je Nuštar kroz nekoliko mjeseci skoro potpuno spaljen i razrušen. Unatoč tome Nuštar nikada nije pao, a malobrojni i slabo naoružani branitelji uporno su odbijali kontinuirane napade. Uz to uspijevali su i pružati pomoć Vukovaru u oružju i ljudstvu, sve do presijecanja tzv. *kukuruznog puta* i pada Marinaca 1. listopada 1991.
- **5. listopada 1991.** Nastavljeni topnički napadi na Dubrovnik, na njegovu povijesnu jezgru koja je bila pod zaštitom UNESCO-a
- **6. listopada 1991.** Završetak bitke za Zadar. Zadar je prema srpskim planovima trebao biti sjedište „*srpske Dalmacije*“ i „*najveća srpska luka*“. Odlučujuća bitka za Zadar zbilja se od 1. do 6. listopada 1991. godine. Zauzimanjem Bilica JNA je gradu odsjekla struju presijecanjem nadzemnih strujnih vodova. Zauzimanjem područja rijeke Zrmanje JNA je prekinula vodoopskrbu Zadra. Borba za Zadar počinje 15. rujna 1991. kada su prve granate padale po Zadru. Zadar je bio u okružen srpskim snagama oko 12.000 – 14.000 vojnika (JNA i pobunjeni Srbi). Branitelji su vodili teške borbe i obranili Zadar.
- **6. listopada 1991.** Alija Izetbegović proglasio je neutralnost BiH!?
- **6. listopada 1991.** Bitka za Batinjane 6. listopada 1991. jedna je od najvažnijih i presudnih na pakračkom, ali i cijelom zapadnoslavonskom ratištu. Poginula su 23 hrvatska vojnika i 5 civila zbog čega je taj dan svakako dan najveće tragedije, dan kada je "cesta spasa" za slobodno područje bila "cesta smrti". U toj bitci Pakrac je izgubio zapovjednika obrane grada i neke od najhrabrijih vitezova, ali je obranjen.

- **6. listopada 1992.** Srbi su zauzeli Bosanski Brod, okupirali cijelu Bosansku Posavinu osim Orašja.
- **7. listopada 1991.** Zrakoplovi JNA raketirali Banske dvore u Zagrebu. Dva zrakoplova JNA MiG-29, koja su poletjela iz Bihaća, raketama su gađala Banske dvore u Zagrebu, službeno sjedište Vlade Republike Hrvatske tijekom Domovinskog rata. Napad se dogodio sedmog listopada 1991. godine u 15.03. Izravno su pogođeni Banski dvori te još nekoliko zgrada u susjednim ulicama. Jedna raketa pogodila je i restoran Dubravkin put na Tuškancu i u toj je eksploziji izgubio život Marko Mikić, koji je tamo bio s cisternom za gorivo. Nekoliko osoba je lakše ranjeno u blizini Banskih dvora. Oštećena su ukupno 73 objekta, uključujući crkvu sv. Marka, sabornicu, staru gradsku vijećnicu i rezidenciju švicarskog konzula.
- **8. listopada 1995.** Započela je vojna operacija „*Južni potez*“. Operacija je prekinuta 15. listopada 1995. na zahtjev međunarodne zajednice koja je spriječila potpuni poraz srpskih snaga te oslobađanje Bosanske Posavine. Oslobođeno je 800 četvornih kilometara BiH.
- **9. listopada 1991.** Srpske paravojne postrojbe ubile su 9. listopada 1991. godine 9 starijih osoba u Vaganjcu (plitvički kraj).
- **9. listopada 1995.** Poginuo je Andrija Matijaš Pauk, hrvatski general bojnik, ratni zapovjednik tijekom Domovinskog rata. Poginuo je 9. listopada 1995. tijekom akcije *Južni potez* u sukobu sa srpskim snagama u selu Podrašnica na ulazu u Mrkonjić-Grad u BiH.
- **10. listopada 1991.** Srpski zločin u Lovasu. U razdoblju od 10. do 18. listopada 1991. godine, ubijeno je 70 hrvatskih civila u Lovasu. Masakr je uslijedio nakon što je „JNA“ zauzela to područje uz pomoć „teritorijalaca“, četničkog odreda „Dušan Silni“ i paravojske tzv. SAO Istočne Slavonije, Baranje i Zapadnog Srema. Pokolj je započeo dva dana nakon proglašenja hrvatske neovisnosti, a trajao je punih 8 dana, sve do krvavog finala, kada su zarobljeni civili 18. listopada natjerani u minsko polje, poslije čega je na njih otvorena vatra.
- **12. kolovoza 1995.** Završena operacija *Južni potez*. Tijekom operacije *Južni potez*, koja je počela 8. listopada 1995., oslobođeno je područje površine 800 četvornih kilometara, uključujući Podrašničko polje, hidroelektranu Bočac i dijelove planine Manjače. Crta obrane postavljena je na planini Manjači, 23 kilometra od Banje Luke, što je bilo u dosegu hrvatskoga dalekometnog topništva.

Osvajanje HE Bočac imalo je dalekosežan psihološki utjecaj na eventualno daljnje napredovanje HV-a, HVO-a i Armije BiH prema Banjoj Luci, jer je ta hidroelektrana

opskrbljivala Banja Luku strujom. Akcija Južni potez prekinuta je na zahtjev međunarodne zajednice u trenutku kad su se hrvatske snage nalazile samo 23 kilometara od Banje Luke.

- **13. listopada 1991.** Srbi izvršili pokolj u Širokoj Kuli kod Gospića; ubijene su 34 osobe.
- **13. listopada 1991.** JNA i četnici sravnili sa zemljom hrvatsko selo Ravno u istočnoj Hercegovini.
- **14. listopada 1991.** Srpski agresor je snažnim napadom (14.-15. listopada) pokušao razbiti obranu Novske i Nove Gradiške, ali nije uspio.
- **15. listopada 1991.** Srpski agresor prisilio Hrvate da napuste Ilok.
- **15. listopada 1991.** JNA okupirala Cavtat kraj Dubrovnika.
- **16. listopada 1991. Poginuo je Blago Zadro.** Heroj s Trpinjske ceste, koji je sa svojim suborcima uništio desetke tenkova, Blago Zadro poginuo je na današnji dan, 16. listopada 1991. godine. Točno 32 dana kasnije, srpski zločinci su slomili obranu Vukovara. Po izbijanju bitke za Vukovar, zbog svojih izuzetnih organizacijskih sposobnosti i hrabrosti preuzima zapovijedanje obranom čitavog Borova Naselja. Iako nije bio vojno školovan, kao zapovjednik 3. bojne legendarne 204. vukovarske brigade Blago Zadro pokazao se izvršnim organizatorom obrane Borova Naselja. Pod njegovim vodstvom na Trpinjskoj cesti, koja je zbog toga i prozvana “Groblje tenkova”, zaustavljena je oklopna sila JNA i uništeno na desetke srpskih tenkova i oklopnih transportera. Od trojice sinova dvojica najstarijih također su se uključili u obranu, a najstariji Robert (1969.) poginuo je 10. travnja 1992. godine. Činom general bojnika Blagu Zadru posmrtno je odlikovao pokojni hrvatski predsjednik Franjo Tuđman i jedini je vukovarski branitelj s tako visokim vojnim činom. Blago Zadro pokopan je na vukovarskom Novom groblju 16. listopada 1998. nakon što su njegovi posmrtni ostaci ekshumirani u ljeto '98. zajedno s još 937 žrtava iz masovne grobnice. Njegov sin Robert godinu dana poslije, identificiran je iz zajedničke grobnice u Zagrebu nakon što je godinama njegova sudbina bila nepoznata. Otac i sin Zadro počivaju na vukovarskom Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskog rata, u Aleji hrvatskih branitelja.
- **16. listopada 1991.** Srpski agresor izvršio je pokolj u Bukovcu, u općini Perušić.
- **16. listopada 1991.** Srpski agresor izvršio masakr u Gospiću (16. 10. – 18. 10. 1991.).
- **16. listopada 1991.** Srbi su u Novom Selu Glinskom ubili 22 osobe.
- **17. listopada 1991. Protjerivanje Hrvata iz Iloka.** Iz Iloka je 17. listopada 1991. godine krenula kolona od 8.000 Hrvata (i drugih) – civila, staraca, žena i djece – koji

su morali napustiti svoj grad Ilok samo zato što su Hrvati i krenuti na put dugačak više od 40 km, u Lipovac, prvo slobodno mjesto u Hrvatskoj.

U Iloku je prema popisu stanovništva 1991. godine bilo samo 7,14% Srba. Srbi su uz pomoć JNA protjerali Hrvate i grad proglasili srpskim. Za zločin genocida nitko nije odgovarao. Iz Iloka i okolice Srbi su, uz nazočnost predstavnika EZ-a, protjerali oko 10.000 Hrvata.

- **17. listopada 1991. Srpski zločin kod Volinje.** Pokolj Hrvata kod Volinje ratni je zločin kojega su počinili Srbi za vrijeme velikosrpske agresije na Hrvatsku. Pokolj su počinili sredinom listopada 1991. godine. Ubili su 7 Hrvata, petero zarobljenih policajaca i dvoje civila.

Pokolj je napravila srpska pobunjenička paravojna postrojba *Kaline* kojom je zapovijedao Stevo Borojević Gadafi. Radilo se o istoj postrojbi koja je počinila masovni ratni zločin u banovinskom selu Kostrićima.

- **17. listopada 1991. Srpski zločin u Karancu.** Srbi su okupirali baranjsko mjesto Karanac i 17. listopada 1991. godine počinili ratni zločin. Bez razloga i povoda ubili su civile Vinka Čička (50 godina) i njegova tri sina: Matu (23 g.), Antu (25. g.) i Ivana (27. g.). Žrtve su nakon mučenja u policijskoj postaji odveli na farmu Sudaraš, blizu Belog Manastira, i tamo ih ubili. Tek 27. studenoga 1991. Srbi su vratili obitelji iznakažena tijela ubijenih. Zabranili su otvaranje lijesova jer su žrtve bile unakažene. U Karancu su četnici kasnije pobili još dvanaest Hrvata civila.
- **17. listopada 1991. Sredina listopada 1991.** u selima Skakavcu i Brešanima Srbi su ubili još 9 civila.
- **18. listopada 1991. Bitka za Novi Farkašić.** Od 17. do 19. listopada 1991. godine vodila se bitka za Novi Farkašić. Bila je to bitka za Zagreb.
- **18. listopada 1992.** Sukob HVO-a i Armije BiH na području Lašvanske doline, u Novom Travniku i Rami.
- **18. listopada 1993.** Armija BiH napala je varešku općinu. U Kopijarima su počinili ratni zločin, ubili su 6 civila.
- **19. listopada 1991.** Iz Zagreba u Vukovar stigao humanitarni konvoj nazvan „*Liječnici bez granica*“, evakuirana 103 teška ranjenika.
- **19. Listopada 1991.** Ratni zločin u općini Vareš počinile su muslimanske postrojbe nad 56 Hrvata (Davor Marijan i sur.). U ratnom sukobu poginulo je 69 branitelja, a 46 branitelja se vode kao nestali. Ranjeno je 79 pripadnika HVO-a, a zatočeno 44. Broj poginulih civila je 21 (prema izvješću Povjerenstva HVO-a općine Vareš od 29. siječnja 1994. godine).

- **1991. Pokolj kod Baćinu.** Dana 21. listopada 1991. snage JNA i srpske milicije počinile su ratni zločin kod Hrvatske Dubice nadaleko sela Baćina i Cerovlju. Oko 120 seljana Hrvata, mahom starije dobi ostalo je živjeti u selima oko Hrvatske Dubice, Cerovljanima i Baćinu. U jutro 20. listopada 1991., srpske postrojbe su odvele 53 seljana iz Dubice i držala ih u vatrogasnom domu. Za vrijeme dana i iduće noći, desetero njih je bilo pušteno zbog toga što su bili Srbi ili u svezi sa Srbima. Idućeg dana, 21. listopada 1991., paravojne snage su odvele 43 osoba na mjesto u blizini sela Baćina. Najmanje 13 drugih ne-Srba civila se još dovelo na isto mjesto iz Cerovljana. Svih 56 je smaknuto na mjestu.

U isto vrijeme, pobunjeni Srbi su doveli još 30 civila iz Baćina i 24 iz Dubice i Cerovljana te ih ubili na nepoznatoj lokaciji. U Baćinu je Spomen soba u znak sjećanja na 137 ubijenih u Domovinskome ratu. Po veličini druga masovna grobnica iz Domovinskoga rata, odmah iza Ovčare.

- **22. listopada 1992. Operacija Vlačica.** Operacija Vlačica je bila jedna od najvažnijih operacija Domovinskog rata na Južnom bojištu, a cilj joj je bio zauzimanje 915 metara visoke kote i odbijanje neprijatelja što dalje od Dubrovnika, a u svrhu sprječavanja daljnjeg granatiranja civilnih ciljeva. Gubitkom Vlačice neprijatelj je gubio izvidničku kotu za posredno granatiranje. Operacija je pomno planirana duže vrijeme. Izvidnici Četvrte gardijske i 163. dubrovačke brigade tri mjeseca su izviđali teren i tražili najprohodnije pravce djelovanja. Izlazak na vrh Vlačice je bio iznimno težak zbog kamenjara i teško prohodnog terena, no izvidnici su dobro obavili svoj posao pa je akcija mogla krenuti.

Zločini Armije BiH u općini Novi Travnik (1992. – 1995.) U ratnom sukobu između Armije BiH i HVO-a muslimansko-bošnjačke snage počinile su 63 (62) ratna zločina nad Hrvatima u općini Novi Travnik (Davor Marijan i sur.). Stradalo je 11 djece, 48 odraslih civila i 4 zarobljena i ubijena vojnika HVO-a.

- **23. listopada 1991.** Srpske postrojbe raketirale su i zapalile bolnicu u Vukovaru.
- **14. listopada 1991.** jugoslavenska vojska izvršila je pomorski desant u Kuparima, čime je obrana Dubrovnika bila dodatno otežana.
- **25. listopada 1991. Rudolf Perešin preletio MIG-om u Austriju.** Godine 1990. kada se već odnarođena JNA pripremala za agresiju na Hrvatsku, odbio je, poput većine pilota, pristupiti političkoj organizaciji "*SKJ - pokret za Jugoslaviju*", koja je trebala stvoriti novu ideologijsku osnovicu za opstanak centralizirane i unitarne Jugoslavije pod diktatom Miloševićeve Srbije.
- **25. listopada 1991.** Teritorijalna obrana pobunjenih hrvatskih Srba izvršila je pokolj u Lipovači; ubila je 7 osoba.

- **25. listopada 1993.** Selo Stupni Do bilo je bošnjačka utvrda u koju su tijekom oružanog sukoba s Armijom BiH ušli pripadnici HVO-a. Tijekom tog oružanog sukoba borbi za Vareš pripadnici HVO počinili su ratni zločin 25. listopada 1993. godine. Ubili su 16 Bošnjaka.
- **29. listopada 1991.** Od 29. listopada 1991. do 3. siječnja 1992. Hrvatska vojska izvodila je operaciju *OG Posavina Orkan '91*. Nakon što su zaustavili prodor banjalučkoga korpusa prema Virovitici (30. studenoga), hrvatski branitelji preuzeli su inicijativu na zapadnoslavonskom bojištu (općine Podravska Slatina, Virovitica, Grubišno Polje, Daruvar, Pakrac, Požega).
- **29. listopada 1992.** srpska vojska zauzela je Jajce. Okupirana su i sela Karaula i Potkraj.
- **29. listopada 1992.** HV je na južnom bojištu od Neretve do Prevlake oslobodila dubrovačku okolicu, deblokirala grad Dubrovnik.
- **30. listopada 1993.** Armija BiH napala je općinu Vareš.
- **31. listopada 1991.** u Dubrovnik je uplovio humanitarni konvoj Libertas (putnički brod Slavija i tridesetak brodova i brodica iz raznih hrvatskih luka); konvoj su predvodili predsjednik Predsjedništva SFRJ Stipe Mesić i hrvatski premijer Franjo Gregurić. Brodovi su nosili dugo očekivanu pomoć okupiranom Dubrovniku, koji je bio pod pomorskom blokadom Jugoslavenske ratne mornarice još od 17. rujna te godine. Inicijativu za probijanje pomorske blokade i dostave neophodne humanitarne pomoći iscrpljenim stanovnicima i izbjeglicama u Dubrovniku pokrenuli su u Zagrebu Fond za spas Dubrovnika Sveti Vlaho, Društvo hrvatskih književnika i Matica Hrvatska. Među suorganizatorima bila je i Branka Šeparović (novinarka HRT-a) i poznati humanitarni djelatnik dr. Slobodan Lang, a cijela akcija nazvana je *Konvoj Libertas*. Rijeka je bila organizacijski i logistički centar za prikupljanje pomoći. Iz Rijeke je trajektom Slavija 28. listopada 1991. godine krenuo humanitarni konvoj za Dubrovnik.

U Splitu mu se priključio Stipe Mesić, tada predsjednik Predsjedništva SFRJ te tadašnji hrvatski premijer Franjo Gregurić i više poznatih osoba iz političkog, društvenog i kulturnog života. Tijekom plovidbe konvoju se samoinicijativno priključuju turistički brodovi, kočice, jedrenjaci, remorkeri i brojna manja plovila iz svih krajeva Jadrana, pa već drugog dana konvoj broji nekoliko desetina raznih plovila.

Jugoslavenska ratna mornarica zaustavila je konvoj kod Mljetskog kanala i zapovjedila da se brodovi vrate. Pregovori s jugo-mornaricom, tijekom kojih su predstavnici JRM tražili da se ostali brodovi i plovila vrate nazad, a da Slavija ide u crnogorsku luku Zelenika, traju do kasno u noć. JRM je na koncu popustila, pretresla brodove i dopustila uplovljavanje konvoja u Dubrovnik. U ranim jutarnjim satima iz dubrovačke luke Gruž u susret Konvoju Libertas isplovljavaju gliseri Odreda

naoružanih brodova te nakon pola sata uvode svih 29 brodova, brodica i ostalih plovila u luku u kojoj im je dobrodošlicu poželjelo oko 1000 stanovnika Dubrovnika.

- **31. listopada 1991. Vojnom akcijom Otkos 10** (Bilogora) od 31. listopada do 4. studenog 1991. godine hrvatske postrojbe oslobodile su prostor Bilogore (oko 270 km²) i stvorile uvjete za djelovanja u smjeru Papuka i Psunja.

STUDENI - Kratko

- **1. studenoga 1991.** Na dan Svih svetih JNA i četnici bombardirali mnoga mjesta i groblja.
- **1. studenoga 1991.** Srpski agresor snažno je napadao Dubrovnik, Vukovar, Osijek, Vinkovce, Zadar i druge gradove.
- **1. studenoga 1994.** Od 1. do 3. studenoga 1994. izvedena je vojna operacija *Cincar*. HVO i Armija BiH oslobodilo oko 200 četvornih kilometara BiH.
- **2. studenoga 1991.** Srbi su napravili pokolj u Lušcu -vukovarskom prigradskom naselje. JNA i Arkanovci ubili su 59 osoba.
- **2. studenoga 1991.** Napad agresora na hotele u Dubrovniku gdje su bili smješteni prognanici, oko 10 tisuća prognanih.
- **3. studenoga 1991. Jedinice ZNG-a formalno su preimenovane u Hrvatsku vojsku**
Zbor narodne garde bio je naziv za profesionalnu, uniformiranu, oružanu formaciju vojnog ustroja za obavljanje obrambeno-redarstvenih dužnosti u Republici Hrvatskoj, bio je i preteča Hrvatske vojske. Temeljem Zakona o obrani donesenog u rujnu 1991., oružane snage organiziraju se u jedinstvenu Hrvatsku vojsku (HV) te se uspostavlja Glavni stožer s načelnikom, generalom Antonom Tusom.
Dana 3. studenoga 1991. jedinice ZNG-a formalno su preimenovane u Hrvatsku vojsku. Oružane snage Republike Hrvatske (skr. OSRH) službeni je naziv za Hrvatsku vojsku. Oružane snage štite suverenost i neovisnost Republike Hrvatske te brane njezinu teritorijalnu cjelovitost, što im je glavna zadaća. Pored toga, OSRH sudjeluju u međunarodnim mirovnim, humanitarnim i drugim operacijama i misijama, obavljaju određene zadatke u stanju neposredne ugroženosti te pružaju pomoć institucijama civilne vlasti i stanovništvu u slučaju prirodnih, tehničko-tehnoloških i ekoloških nesreća.
- **3. studenoga 1994. Završila operacija Cincar.** Prva združena akcija Hrvatskog vijeća obrane i Armije BiH, nakon potpisivanja Washingtonskog sporazuma u proljeće 1994. godine, operacija *Cincar* završena je 3. studenog 1994. Operacija je počela 1. studenog, a ime je dobila po planini Cincar, koja dijeli Kupreško i Glamočko polje i njenom istoimenom vrhu.
- **4. studenoga 1991.** Zrakoplovna skupina Osijek bombardirala agresorske položaje kod Lužca u Vukovaru, poginuo je general JA Mladen Bratić.

- **4. studenoga 1991.** Završetak prve faze operacije (od 31. 10. do 4. 11. 1991. godine) *Otkos*.
- **5. studenoga 1990.** Početak formiranja **Prva gardijske brigade**. Proces formiranja proslavljene 1. gardijske brigade *Tigrovi* započeo je petog studenog 1990. godine kada je formirana Jedinica za posebne namjene Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske. Formirana je od dragovoljaca i dijelova Hrvatske policije. Dogodilo se to u bazi Rakitje pokraj Zagreba.

Sljedeće godine, 12. travnja 1991., donijeta je Odluka o osnivanju Zbora narodne garde, a postrojba iz Rakitja postaje 1. A brigada ZNG-a podijeljena u šest bojni. Bojne *Tigrova* nazivale su se prema bazama ili kodnim nazivima: 1. bojna – Vrapče (ćuk), 2. bojna – Rakitje (kos), 3. bojna – Pionirac, po Pionirskom gradu (žuna), 4. bojna – Kumrovec pa Petruševac (gavran), 5. bojna – Vinica kod Varaždina (oblak), 6. bojna – Tomislavac, po planinarskom domu na Sljemenu (orao).

- **7. studenoga 1991.** Srbi su u Poljanku ubili 10 civila; u općini Korenica ubili su 8 civila; a u Vukovićima 2 civila.
- **7. studenoga 1991.** Zrakoplovstvo JNA raketiralo je Bizovce i ubilo 9 osoba.
- **9. studenoga 1991.** Pokolj u Erdutu 9. studenoga i 11. studenoga 1991., ubijeno je 15 osoba (žrtve su bili Hrvati i Mađari). Prema ICTY-u, prvi incident dogodio se u studenome 1991. godine (9. studenoga). Ubijeno je 12 osoba, „*Tijela osam od prvobitnih dvanaest žrtava pokopana su u selu Čeliji, a jedna žrtva pokopana je u Daljskom Ataru.*“.. Sljedeći dan (dana) ubijene su još 3 osobe.
- **9. studenoga 1993.** Srušen je Stari most u Mostaru. Neprijatelji Hrvatske i Hrvata nisu uspjeli dokazati da su most srušili Hrvati.
- **10. studenoga 1991.** silan napad agresora na Dubrovnik, na staru gradsku jezgru.
- **10. studenoga 1991.** Srpske postrojbe okupirale su i razrušile Bogdanovce, čime je obruč oko Vukovara još čvršće stegnut.
- **12. studenoga 1991.** Pokolj u Saborskom. Pokolj u Saborskom počinile su snage JNA i pobunjeni Srbi 12. studenog 1991. godine. Saborsko je bilo mjesto s većinskim hrvatskim stanovništvom. Napadi su počeli 1. listopada 1991. godine. Cilj je bio protjerivanje Hrvata s njihovih ognjišta i stvaranje etnički čiste velike Srbije.

Dne 12. studenoga su srpski napadači (JNA s devet vojnih zrakoplova, 43 tenka, desetak haubica i VBR-ova, te blizu 1000 pripadnika paravojskih formacija) probili obrambene crte sela Saborskog. Potom su išli od kuće do kuće i ubijali seljane, ukupno njih 29, koji prije nisu htjeli ili mogli napustiti selo. Sve su kuće potom opljačkane. Katoličku crkvu su digli u zrak, a groblje su opustošili.

Prognani seljani su se tri dana provlačili kroz šume prema Bihaću. Iz Bihaća su autobusima prebačeni u Hrvatsku i smješteni s ostalim izbjeglicama po hotelima.

U Saborskom je za vrijeme srpske agresije ukupno ubijeno 80 ljudi, a 160 je ranjeno.

- **12. studenoga 1995.** U Erdutu potpisan sporazum između RH i pobunjenih Srba. Potpisivanjem Erdutskog sporazuma, 12. studenog 1995., pokrenut je proces vraćanja Istočne Slavonije i hrvatskoga Podunavlja u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske. Tim sporazumom uspostavljena je prijelazna uprava Vijeća sigurnosti UN-a na okupiranom području RH u trajanju od 12 mjeseci s mogućnošću produljenja mandata za još 12 mjeseci. Dogovorena je demilitarizacija te povratak prognanih i izbjeglica s tih područja. Također je dogovoren povrat imovine prognanih i izbjeglih te naknada za imovinu. Nakon 24 mjeseca (12 + 12 mjeseci) Erdutski sporazum nema nikakav pravni učinak jer je jasno naznačeno njegovo trajanje. Odnose srpske manjine i hrvatske vlasti reguliraju drugi zakoni, a ne Erdutski sporazum. U prosincu 1991. donesen je „*Ustavni zakon o ljudskim pravima i slobodama i pravima etničkih ili nacionalnih zajednica ili manjina*“. To je bio uvjet EZ-a za priznanje u siječnju 1992. Tim zakonom i drugim zakonima koji su kasnije doneseni regulirana su prava manjina, a ne Erdutskim sporazumom.
- **13. studenoga 1991.** Sredinom studenoga 1991. u selu Klancu kod Slunja četnici i JNA ubili su 20 hrvatskih civila.
- **13. studenoga 1991.** Pripadnici JNA ubili su 8 staraca Hrvata u selu Kijevu Dolu.
- **13. studenoga 1991.** Počelo potpisivanje Apela nobelovaca za mir u Hrvatskoj. Na početku su 42 dobitnika Nobelove nagrade potpisala Apel za mir, protiv velikosrpske agresije na Hrvatsku. Ukupno je 127 nobelovaca potpisalo Apel.
- **15. studenoga 1991. Napad na Split, 15. studenoga 1991. godine.** Odgovor HV-a potopljeno i oštećeno 12 brodova JRM. Boj u Splitskom i Korčulanskom kanalu zbio se od 14. do 17. studenog 1991. godine. JNA je izvršila pomorsku blokadu Splita. Diverzanti HRM-a su 14. studenoga 1991. torpedom pogodili patrolni čamac *Mukos* koji je blokirao Splitska vrata i teško ga oštetili. Tri mornara su poginula, a posadu je prihvatilo drugo plovilo JRM. JRM je u znak odmazde tijekom noći 14. na 15. studenoga topovima napala Brač i Šoltu, gađala Milnu i Grohote te topničke položaje HRM.

- **15. studenoga 1991. Srpski zločin u Kostrićima.** Najtužnije selo u Hrvatskoj, svi mještani sela Kostrić ubijeni su! Dana 15. studenoga 1991. godine ubijeno je 16 hrvatskih civila (od toga dvoje djece od 2 i 4 godine).
- **16. studenoga 1991.** JA zapaljivim bombama zapalila osječko kazalište.
- **16. studenoga 1991.** Boj u Korčulanskom kanalu. Hrvatski branitelji prisilili su na povlačenje jugomornaricu.
- **16. studenoga 1991.** Srpske postrojbe okupirale su (od 15 do 19. studenoga) Lipovac, Podgrađe i Apševce, Donje Novo Selo i Nijemce u zapadnom Srijemu, Vukovar, Škabrnju, Zemunik Gornji, Nadin, Divoš te Ernestinovo i Laslovo u istočnoj Slavoniji.
- **16. studenoga 1991.** Dana 16. studenoga 1991. JNA i četnici okupirali su Slunju, Saborsko i Cetingrad. Obrana je izdržala tri mjeseca, ali pred naletom jačega agresora nije se mogla oduprijeti okupaciji. Slunja je bila u potpunom okruženju, odsječena od ostatka Hrvatske te je izvlačenje 16.000 Hrvata izvršeno preko Bosne. Jedan dio prognanika odveden je u srpske logore u BiH. Križni put progonstva trajao je četiri godine, sve do oslobodilačke akcije *Oluja*.
- **16. studenoga 2012.** Na Haškom sudu oslobođeni su hrvatski generali Mladen Markač i Ante Gotovina.
- **18. studenoga 1991.** JA i pobunjeni Srbi skršili otpor hrvatskih branitelja u Vukovaru. Poslije 87 dana neprekidnih napada prestao je junački otpor srušenog Vukovara
- **18. studenoga 1991.** Pokolj u Škabrnji izveli su pobunjeni Srbi uz pomoć JNA. Ubili su 43 osobe (civile) u Škabrnji. Ukupno su u Škabrnji tijekom Domovinskog rata ubijene 84 osobe hrvatske nacionalnosti, 26 branitelja i 58 civila.
- **19. studenoga 1991.** Srpski agresor izvršio je pokolj u Nadinu. Pobunjeni Srbi uz pomoć JNA su 19. studenog 1991. godine ubili 14 civila i 5 branitelja. Tri osobe vode se kao nestale.
- **19. studenoga 1991.** Srbi gađali i oštetili katedralu u Zadru, katedrala Sv. Stošija.
- **20. studenoga 1991. Zločin na Ovčari** 20. studenoga 1991. JNA je iz vukovarske bolnice odvela oko 300 osoba u vojarnu, a poslije je na farmu Ovčara odvela 264 (266) ranjenika i civila. Na farmi Ovčara četnici su mučili, a neke i ubili, zatočenike iz vukovarske bolnice. Nakon premlaćivanja zatočenike su u noći 20./21. studenoga 1991. godine odvezli 900 metara dalje i ubili. Bacili su ih u već pripremljenu jamu. U masovnoj grobnici nađene su posmrtni ostatci 200 osoba, ne zna se gdje su završile 64

osobe koje su također odvedene iz bolnice. Srpske paravojne, četničke, jedinice ubile su 264. osobe koje je JNA odvele iz bolnice u Vukovaru. JNA je bila aktivni sudionik zločina, osigurala je logistiku i nadgledala postupanje četnika do samog kraja.

- **21. studenoga 1991. Srušen Maslenički most.** Hrvatska vojska bila je prisiljena srušiti Maslenički most 21. studenog 1991. godine da spriječi potpuno okruženje već ugroženog grada Zadra i cijele sjeverne Dalmacije. Most je, s obzirom na okupaciju Knina i ostalih dijelova sjeverne Dalmacije i Like, ostao jedina kopnena veza južne Hrvatske s ostatkom zemlje. Hrvatska vojska je Maslenički most branila do zadnjeg trenutka, ali nakon pada Ravnih Kotara s Novigradskim morem u ruke neprijatelja, da bi se spasio Zadar, donesena je teška odluka o rušenju mosta kada je agresor (JA i četnici) krenuo preko mosta.
- **21. studenoga 1991.** Srbi su počinili zločin u Dabru kod Vrhovina, ubili su 7 osoba.
- **21. studenoga 1995. Daytonski sporazum** naziv je mirovnoga dogovora o uređenju Bosne i Hercegovine nakon rata 1992. – 1995. Konferencija je održana od 1. do 21. studenoga 1995. godine u bazi zračnih snaga Wright-Patterson u Daytonu, Ohio, SAD. Glavni su sudionici bili Alija Izetbegović (predsjednik Republike BiH), Slobodan Milošević (predsjednik Republike Srbije; Srbija i Crna Gora, ondašnja SR Jugoslavija) i Franjo Tuđman (predsjednik Republike Hrvatske), predstavnici triju država nastalih iz bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije te glavni američki pregovarač, veleposlanik Richard Holbrooke i general Wesley Clark.

Bosna i Hercegovina podijeljena je na Federaciju BiH i Republiku Srpsku, dva entiteta, uz tri konstitutivna naroda. Sporazum je službeno potpisan u Elizejskoj palači u Parizu, 14. prosinca 1995. godine. Najveći uspjeh Daytonskog sporazuma je okončanje rata u BiH.

Važno je spomenuti da Daytonski sporazum u Bosni i Hercegovini nikada nije službeno ratificiran, iako on na neki način vrijedi kao Ustav te države, kao nešto što je tabu i čemu međunarodna zajednica ne da ni razgovarati, a kamoli dopustiti promjenu tog sporazuma, koji nikada nije objavljen u Službenom glasniku BiH. Dakako, kada međunarodnoj zajednici odgovara, oni Daytonski sporazum primjenjuju na specifičan način, kako im odgovara, pa ga, prešutno, samoinicijativno, mijenjaju.

Sporazum je bio kočnica rata, ali kroz sljedećih 25 godina pokazalo se da Daytonski sporazum stvara mnoge probleme. Postao je izvor nesuglasja triju strana. Tumačio se i tumači na razne načine.

Daytonskim sporazumom legalizirano je etničko čišćenje u Republici Srpskoj, u kojoj je ubijeno ili protjerano oko 94 % Hrvata.

Daytonski sporazum potpisan je pod strahovitim pritiskom i bez znanja građana BiH. Po važećem Ustavu države BiH jedino je Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine imalo pravo donijeti "Odluku" o potpisivanju Daytonskog sporazuma, ali ono to nije nikada učinilo. Daytonski sporazum je čisti politički sporazum bez pravoga temelja; donesen je pod pritiskom kakav nije zabilježen u novijoj povijesti Europe. Dogovorena je podjela BiH; 51% teritorija pripada Federaciji BiH, a 49% teritorija pripada Republici Srpskoj. Srbi su nagrađeni za rat u RH i BiH, za zločine koje su počinili!

Ovlašteni tumač Daytonskoga sporazuma je Ured visokog predstavnika što ukazuje da je BiH država pod protektoratom međunarodne zajednice koja je kriva što BiH nije postala pravna država. Međunarodna zajednica je preko Ureda visokog predstavnika mijenjala i tumačila Daytonski sporazum prema trenutnim političkim interesima.

- **23. studenoga 1991. Srpski zločin u Čanku.** Selo Čanak u općini Korenica bilo je hrvatsko selo koje se tri mjeseca opiralo velikosrpskom agresoru. Velike borbe vođene su tijekom studenoga 1991. godine. Srpska vojska nakratko je uspjela ući u Čanak i zapaliti dio sela (23. studenoga 1991.). Odbačeni su od hrvatskih branitelja, a početkom prosinca okupirali su selo i napravili pokolj nad Hrvatima koji su ostali u selu.
- **24. studenoga 1991.** srpsko-crnogorske postrojbe okupirale su dubrovačko predgrađe Mokošicu.
- **25. studenoga 1991.** Vijeće sigurnosti UN-a donijelo je odluku (Rezolucija 721.) o upućivanju mirovnih snaga (UNPROFOR) u Hrvatsku.
- **28. studenoga 1991.** Započela napadna operacija hrvatskih snaga „*Strijela*“ u središnjem dijelu zapadne Slavonije.
- **29. studenoga 1994.** Ministri obrane Republike Hrvatske (Gojko Šušak) i SAD (William Perry) potpisali su u Pentagonu Memorandum o obrambenoj i vojnoj suradnji.
- **29. studenoga 1994.** Od 29. studenoga do 24. prosinca 1994. trajala je operacija *Zima 94*. HV i HVO porazili su srpske snage na Dinari. U toj operaciji su hrvatske snage ovladale vrhovima Dinare i stvorile preduvjete za završne operacije u Domovinskom ratu.

PROSINAC - Kratko

- **4. prosinca 1991. Srpski zločin u Smoljancu.** Selo Smoljanac, u plitvičkom kraju, bilo je etnički čisto hrvatsko selo. Velikosrpske postrojbe su 4. prosinca 1991. godine napravile ratni zločin; ubile su 7 seljana u njihovim domovima. Četnici su, također, zapalili jedinstvenu drvenu kapelicu sv. Ivana Krstitelja.
Na širem području Plitvičkih jezera Srbi su 1991. godine izvršili etničko čišćenje, prognali su i pobili Hrvate koji su tu živjeli. U Vagancu su ubili i zapalili u njihovim domovima sedmero staraca, a jednu staricu su zadavili i bacili u bunar; u Poljanku su, sa zaseocima Vukovići, Sertić Poljana i Matovinska Lisina, ubili 17 mještana. U Rastovači je ubijena jedna starica, a u Rešetaru još jedan Hrvat. Crkva Svetog križa u Vagancu je razrušena. Za pokolj u Vagancu i drugim mjestima Plitvičkog kraja i počinjeni ratni zločin nad civilnim stanovništvom do danas nitko nije odgovarao!
- **4. prosinca 1991.** Srbi u Kukuruzarima (Banovina) ubili 3 civilne osobe. .
- **5. prosinca 1991.** Akcijom *Orada*, 5. - 6. prosinca 1991. godine, oslobođen je grad Lipik (prvi oslobođeni grad u Domovinskom ratu). Prva granata na Lipik pala je 19. kolovoza 1991. godine, tijekom kolovoza i rujna do 24. rujna 1991. godine bilo je sporadičnog granatiranja. Dana 24. rujna 1991. godine Lipik je žestoko napadnut minobacačima i od tada je na grad padalo stotine granata dnevno
- **6. prosinca 1991. Razaranje Dubrovnika**, najžešći napad na Dubrovnik, istodobno su napadani Sisak, Karlovac, Zadar i drugi gradovi. Na dan Svetoga Nikole, u petak 6. prosinca 1991., u ranim jutarnjim satima započeo je topnički udar na utvrdu Imperial. Nakon toga je krenuo kombinirani pješačko-tenkovski napad. Branitelji su bili prisiljeni povući se u utvrdu, a neprijatelj je zauzeo istočno krilo utvrde i gornju terasu. Branitelji su pri povremenim izlascima napadali neprijatelja. Jedan agresorski tenk došao je do ulaza u utvrdu, a branitelji su ga pogodili u kupolu. Neprijatelj je zauzeo kotu Jedarac, iznad gradskoga predjela Nuncijate, s ciljem da onemogući dolazak pomoći braniteljima na Srđu. Branitelji Nuncijate neprijatelju su nanijeli gubitke pa se isti povukao u utvrdu Strinčjera.

Budući da je neprijatelj zauzeo jedan dio tvrđave Imperial, branitelji su zatražili da se topništvom gađa utvrda i tako napadne agresor. Jedna grupa od 6 pripadnika specijalne policije probila se do utvrde i uništila neprijateljsko uporište u gornjoj postaji žičare. Nakon 12:30 sati neprijatelj se počeo povlačiti, a tvrđava Imperial bila je obranjena.

Tijekom borbe za Srđ stara jezgra grada Dubrovnika bila je pod udarom topničkih projektila. Gađane su sve crte obrane, posebno hotel Belvedere i selo Sustjepan gdje su poginula 4 branitelja.

Srđ su branila 34 branitelja kojima je još 6 branitelja došlo u pomoć. Ranjena su dva branitelja, a neprijatelj je imao najmanje 6 poginulih.

Tijekom napada na Dubrovnik 6. prosinca 1991. poginulo je 19 hrvatskih branitelja i civila te je 60 osoba bilo ranjeno. Izgorjelo je devet zgrada u staroj jezgri grada, a mnoge su teže ili lakše oštećene. Srušen je i križ na Srđu.

- **7. prosinca 1991. Badinterova komisija** zaključila „*SFRJ kao država više ne postoji, a međurepubličke granice su državne granice*“ Badinterova komisija proglasila „smrt Jugoslavije“ 7. prosinca 1991. Vijeće ministara Europske ekonomske zajednice 27. kolovoza 1991. godine imenovalo je Arbitražnu komisiju u okviru Mirovne konferencije o Jugoslaviji na čijem je čelu bio Robert Badinter, predsjednik ustavnoga suda Francuske.

„Badinterova komisija“ bila je sastavljena od petero predsjednika ustavnih sudova zemalja članica EZ-a: Robert Badinter iz Francuske (predsjednik), Roman Herzog iz Njemačke, Aldo Corasaniti iz Italije, Francisco Tomás y Valiente iz Španjolske i Irène Pétroy iz Belgije.

Prema mišljenju komisije promjena postojećih (republičkih) granica i crta razgraničenja postignuta silom ne može proizvesti pravne učinke; to su presudni zaključci za konačnu odluku EZ-a o priznanju Hrvatske i ostalih republika bivše SFRJ. Komisija je tijekom svoga rada donijela više mišljenja o pravnim pitanjima u svezi raspada Jugoslavije te postavila uvjete za priznanje novih država. Mišljenje Komisije i odluke Konferencije o miru u Jugoslaviji omogućile su međunarodno priznanje Republike Hrvatske (nakon što je RH ispunila postavljene uvjete).

- **8. prosinca 1991.** Srpski agresori opljačkali su brojne muzeje i spomenike u Hrvatskoj, među njima dvorac Eltz u Vukovaru, Meštrovićevu galeriju u Drnišu.
- **10. prosinca 1991.** Pobunjeni Srbi ubili su 6 civila u Čanku.
- **10. prosinca 1991.** Napadnom akcijom Hrvatske vojske „Gradina“ osigurana je komunikacija između Požege i Nove Gradiške. Akciju su izvele 123. brigada iz Požege i 121. brigada iz Nove Gradiške.
- **10. prosinca 1991.** U Bosanskom Šamcu provedena je razmjena zarobljenika. Iz logora Stajićevo, Begejci i Niš vraćen je 661 hrvatski branitelj i civil.
- **10. prosinca 1993.** Bijeli put za Novu Bilu i Bosnu Srebrenu 1993. Na Međunarodni dan ljudskih prava, 10. prosinca 1993. godine, iz Zagreba je krenuo **humanitarni konvoj Bijeli put za Novu Bilu i Bosnu Srebrenu.** Konvoj je trajao od 10. prosinca do 24. prosinca 1993. godine. **Dr. Slobodan Lang i Herman Vukušić** predvodili su

humanitarni konvoj od 99 šlepera i 143 člana medicinskog osoblja, franjevac, novinara i tehničkog osoblja. Cilj konvoja bio je dopremiti hranu i lijekove Hrvatima u Lašvansku dolinu koja je bila u osmomjesečnoj blokadi. U Lašvanskoj dolini nalazilo se približno 70.000 ljudi; i prognani Hrvati iz Jajca, Donjeg Vakufa, Travnika, Novog Travnika, Zenice, Busovače i drugih mjesta. Lašvanska dolina prostor je dug 30 km, a širok samo 2 km. Hrvati su bili u potpunoj blokadi i pod udarima tzv. Armije BiH tijekom osam mjeseci. Humanitarna pomoć stanovništvu stizala je preko Humanitarno-karitativne organizacije **Kruha svetoga Ante i Caritasa**, najčešće preko Splita.

- **10. prosinca 1999. Umro je dr. Franjo Tuđman** (Veliko Trgovišće, 14. V. 1922. – Zagreb, 10. XII. 1999.), predsjednik Republike Hrvatske. Dr. Franjo Tuđman je bio: vojnik, povjesničar, akademik HAZU, političar, državnik, prvi predsjednik suverene i samostalne Hrvatske, vrhovnik Hrvatske vojske. Voljom naroda bio je Predsjednik Republike Hrvatske od 30. svibnja 1990. do smrti 10. prosinca 1999. godine.
- **11. prosinca 1991. Srpski zločini u Gornjim Jamama.** U ljeto 1991. godine srpske postrojbe su izvršili etničko čišćenje u 27 hrvatskih sela sjeverno od Gline. Hrvati su prognani, a oni koji su ostali u svojim domovima u tim selima ubijeni su na svirep način. Etničko čišćenje počinjeno je s ciljem stvaranja etnički čiste Velike Srbije. Dana 11. prosinca 1991. u hrvatskom selu Gornje Jame kod Gline počinjen je strašan zločin. Ubijena je cijela obitelj.
- **12. prosinca 1991.** Započela je operacija „Vihor“ Operacija „Vihor“ 12. i 13. prosinca 1991. godine. Operacija Vihor je poznata i pod imenom „Operacija Una“. Agresor je okupirao gotovo cijelu Banovinu. Crta razdvajanje bila je na rijeci Kupi. Hrvatske snage su poduzele operaciju oslobađanja dijela Banovine, 12. i 13. prosinca 1991. godine. Nažalost operacija nije bila uspješna, poginulo je 17 branitelja a ranjeno njih 19. . Neprijatelj je imao 20 poginulih, 3 zarobljena i 1 nestali.
- **12. prosinca 1991.** Pokolj u Voćinu. Srpske postrojbe su 12. i 13. prosinca 1991. godine pri povlačenju izvršile pokolj u Voćinu i Humu, pronađena su 43 leša. Četnici su razorili kuće Hrvata, gospodarske objekte te župnu crkvu Pohoda Blažene Djevice Marije u Voćinu. Crkva je bila izgrađena u 15 stoljeću, u gotičkom stilu. Četnici su je koristili kao skladište streljiva i eksploziva kojeg su aktivirali te crkvu do temelja razorili.
- **12. prosinca 1991.** Izvršena je razmjena zarobljenika u selu Jelašima kraj Karlovca. Razmijenjena je 141. osoba.
- **13. prosinca 1999.** Sahranjen je predsjednik Tuđman na Mirogoju. Svjetski državnici bojkotirali su ispraćaj jer im je Tuđman srušio komunističku Jugoslaviju.

- **14. prosinca 1991.** Hrvatske snage su u večernjim satima 14. prosinca 1991. ušle u Voćin i zatekle zastrašujuće prizore četničkog zločina.
- **14. prosinca 1991.** Razmjena zarobljenika u Crnoj Gori, vraćene se 273 osobe iz crnogorskog zarobljeništva.
- **14. prosinca 1995. g.,** Na temelju rezultata pregovora u Daytonu, predsjednici Tuđman, Izetbegović i Milošević potpisali su u Parizu mirovni plan za Bosnu i Hercegovinu.
- **16. prosinca 1991. Srpski zločin u Joševici.** U Joševici, selu kod Gline, 16. prosinca 1991. godine srpske su postrojbe ubile 21 civila hrvatske narodnosti, a jednoga teško ranile (uspio je preživjeti). Nakon akcije hrvatske vojske („Vihor“) poginula su 22 pripadnika agresorskih snaga; pripadnici su paravojnih pobunjeničkih skupina (“izviđačko-diverzantske grupe štaba teritorijalne obrane Gline i specijalne jedinice MUP-a tzv. SAO Krajine” – IDG Joso Kovačević i dio grupe “Šiltovi”). Bili su naoružani “škorpionima” i “heklerima” s prigušivačima. Zapovjednik grupe koja je počinila zločin bio je Joso Kovačević, prekršten u Jovana zvani Joke. Zločin je počinjen u znak odmazde za 22 pobunjenika koji su poginuli u sukobu s hrvatskom vojskom. Selo je bilo okupirano od Srba. U njemu nije bilo hrvatske vojske niti vojnih djelovanja. Ubojice su išle od kuće do kuće i ubijali ljude gdje su ih zatekli (za stolom, u krevetu, na ulaznim vratima kuće). Ubijeni su iz neposredne blizine iz automatskog vatrenog oružja s prigušivačem. Ubijene osobe bile su starije životne dobi te četvoro djece u dobi od 10 do 16 godina. [Kata Štajduhar \(90 godina\)](#) bila je jedna od 21 žrtve tog 16. prosinca 1991. Pripadnici paravojne postrojbe „Šiltovi“ ubili su nakon dva tjedna još troje Hrvata.
- **18. prosinca 1991. Srpski zločin u Jasenicama.** U zadarskom zaleđu, u selu Jasenice, Srbi su napravili ratni zločin 18. prosincu 1991. godine. Nakon zauzimanja sela, 11. i 12. prosinca 1991. godine, Srbi su ubili 6 starijih osoba u dobi od 60 do 75 godina u zaseoku Meki Doci.
- **20. prosinca 1990.** Prihvaćen je samozvani statut tzv. Autonomne oblasti Krajine sa sjedištem u Kninu, a 21. prosinca proglašena je Srpska autonomna oblast (SAO) Krajina.
- **21. prosinca 1991.** Zrakoplovstvo JA bombardiralo sportski aerodrom „Vrsar“ kod Poreča, u Istri. Poginula 2 civila
- **21. prosinca 1993.** Humanitarnim konvojem *Bijeli put* Novoj Bili, Hrvatska je dostavila pomoć Hrvatima iz Lašvanske doline, koji su bili u okruženju Armije BiH. Na povratku, muslimanske postrojbe kod Gornjega Vakufa napale su i opljačkale konvoj te ubile vozača kamiona Antu Vlaića.

N b

- **22. prosinca 1990.** U Saboru RH svečano je proglašen novi demokratski ustav RH.
- **22. prosinca 1990.** u Kninu proglašena tzv. Srpska autonomna oblast Krajina (SAO Krajina).
- **22. prosinca 1991.** U borbama u Slavoniji od 22 do 31. 12. oslobođeno oko 20 sela.
- **22. prosinca 1993.** Zločin Armije BiH u Križančevu Selu 1993. Godine. Zločin u Križančevu Selu izvršili su pripadnici Armije BiH 22. i 23. prosinca 1993. godine. Tijekom iznenadnog napada ubijene su 34 osobe (pripadnici HVO-a i civili), 30 pripadnika HVO je zarobljeno i odvedeno prema Zenici. Svi su ubijeni, a njihova izmasakrirana tijela vraćena su 39 dana poslije napada na selo. Još je stradalo 10 mještana pa je ukupan broj ubijenih 74.
- **22. prosinca 1993.** Zločin Armije BiH u Uskoplju, 22. prosinca 1993.
- **23. prosinca 1992. Ustrojena Sedma gardijska brigada.** U Varaždinu je 23. prosinca 1992. godine ustrojena 7. gardijska brigada. Ustrojavanje je obavljeno u vojarni Ivan V. Drašković u Varaždinu, a prema odluci Vrhovnog zapovjednika Oružanih snaga Republike Hrvatske – dr. Franje Tuđmana.

Osnovni dio te nove gardijske brigade činili su dotadašnji pripadnici 5. bojne 1.A brigade ZNG-a. Ustrojavanjem je 7. gardijska brigada stavljena pod neposredno zapovjedništvo Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske. Prvi zapovjednik Puma postao je Ivan Korade, dotadašnji zapovjednik spomenute 5. bojne. Na dužnosti zapovjednika Puma Korade je ostao sve do 11. ožujka 1996. godine, kad ga je zamijenio Željko Dvekar.

Pripadnici 7. GB prvi su ušli u Knin tijekom operacije oslobađanja okupiranih područja RH, tijekom VRO „Oluja“. Prvi su postavili hrvatsku zastavu na kninsku tvrđavu.

Kroz 7. gardijsku brigadu tijekom Domovinskog rata prošlo je 4500 branitelja. Poginulo je njih 91, oko 500 ih je ranjeno ili ozlijeđeno, a jedan se još uvijek vodi kao nestali.

- **23. prosinca 1997.** Nakon 6 godina izgnanstva Hrvatski radio Vukovar vratio se u matični grad, Vukovar.
- **24. prosinca 1991.** Hrvatska vojska oslobodila četničko uporište Bučje između Pakraca i Požege.

- **24. prosinca 1994.** Operacija Zima 94. Operacija Zima '94 odvijala se u razdoblju od 29. studenoga do 24. prosinca 1994. godine na području Livanjskog polja i planine Dinare. Oslobođeno je područje širine 10 km i dubine 20 km - ukupno 200 četvornih kilometara. Srbi su poraženi na Dinari i veći dio Livanjskog polja našao se pod nadzorom HV-a i HVO-a, a posredno je spašena Bihaćka enklava. Povijesna događanja vezana uz tzv. Prvu bihaćku krizu i njenu povezanost s operacijom "Zima '94" Hrvatske vojske gotovo su potpuno nepoznata široj hrvatskoj javnosti. Međutim, bez ikakva pretjerivanja može se reći da je Hrvatska vojska upravo tom operacijom neizravno spriječila pad Bihaća i tragediju civilnog pučanstva srebreničkih razmjera još u zimi 1994., te vjerojatni završetak rata u susjednoj BiH, u kojem su kao njegovi pobjednici mogli postati ratni zločinci Karadžić i Mladić. Sjećanja, činjenice i izvorni dokumenti svjedoče o tome kako je Hrvatska vojska još krajem 1994. branila Hrvatsku, u suradnji s 5. korpusom Armije BiH branila i obranila Bosnu i Hercegovinu.
- **24. prosinca 1996.** Srbi su u Iloku za vrijeme sv. Mise organizirali prosvjed, bacali eksplozivne naprave, demolirali crkveni inventar i napali tamošnje Hrvate i predstavnike UNTAES-a.
- **25. prosinca 1991. Oslobođeno četničko uporište Kusunje.** Zloglasno četničko uporište usred Slavonije, selo Kusunje u blizini Pakraca, oslobođeno je na sam Božić 1991. godine u akciji hrvatske vojske koja je krenula nakon oslobađanja susjednih sela Dereza i Grahovljana. Za Kusunje se prvi puta čulo u rujnu 1991. kada je u tom selu ubijeno i masakrirano 20 hrvatskih branitelja. Nakon toga ekstremisti su zavladaeli selom i ponosno na ulaz izvjesili natpis „Mala Srbija“. Inače, o tom događaju je snimljen i film „Broj 55“, koji je dobio 8 Zlatnih arena na Pulskom filmskom festivalu.
- **25. prosinca 1991.** Na Božić JNA je bombardirala Osijek, Karlovac, Sisak i Šibenik.
- **26. prosinca 1991. Srpski upad u monetarni sustav SFRJ.** Dana 26. prosinca 1990. godine Srbija je tajno upala u monetarni sustav Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Uzela je od Narodne banke Jugoslavije sredstva u vrijednosti oko 2,6 milijardi njemačkih maraka. Time je Socijalistička Republika Srbija zapravo probila čitav financijski sustav SFRJ. Spomenuta su sredstva bila namijenjena za poboljšanje standarda pred izbore i za plaćanje mirovina. Dakako, taj je potez SR Srbije izazvao žestoke reakcije u ostalim republikama SFRJ. Istovremeno, Srbija je odlučila zadržati iznos od 50 % poreza na promet za financiranje vlastitih potreba (iako je smjela zadržati samo 25 %).
- **26. prosinca 1991. Završila operacija Strijela.** Operacija Strijela bila je vojno-redarstvena akcija na zapadnoslavonskom bojištu kojom su oslobođeni Voćin kao i još 23 naselja. U Voćinu su nađena 44 masakrirana civila.

Akcija je počela 28. studenog 1991., a završila pobjedom Hrvatske 26. prosinca 1991. godine. Oslobođeni su i značajni radiorelejni objekti na vrhovima Ivančice, Papuka, Moslavačke gore i Psunja.

- **26. prosinca 1991. Akcija Velebit.** Dana 26. prosinca u akciji **Velebit** u zapadnoj Slavoniji oslobođeno je jako četničko uporište Bučje, u kojem se nalazio zloglasni logor za Hrvate i ostalo stanovništvo nesrpskog podrijetla. U poslijepodnevnom satima tog dana sastali su se u Bučju pripadnici 123. požeške brigade Hrvatske vojske (koji su došli iz pravca Kamenske i Mijača) s pripadnicima 127. virovitičke brigade (koji su došli iz pravca Grahovljana, Dragovića i Novog Sela) i 136. slatinske brigade (koji su došli iz pravca Zvečeva).
- **26. prosinca 1991.** Srbi su u Erdutu ubili 7 osoba, žrtve su bili Hrvati i Mađari.
- **26. prosinac 1991.** JA napala višecjevnim bacačima Ston i Pelješac.
- **28. prosinca 1991.** Srboarmija (JA) raketirala je okolicu Zagreba.
- **28. prosinca 1991.** Protuudar srpskih snaga u Zapadnoj Slavoniji. Premda su prethodnih dana hrvatske snage napredovale u oslobađanju zapadne Slavonije, u jutarnjim satima 28. prosinca 1991. godine srpske snage izvršile su protunapad. Prvo su artiljerijom napadnuti hrvatski položaji u Šeovici, Japagi, a potom i po samom Pakracu i Lipiku. Hrvatskim snagama stiglo je pojačanje u sam centar Šeovice. Pripadnici HV-a i MUP-a dovezeni su u dva kamiona, no prilikom iskakanja, među njih su ispaljene 4 minobacačke mine, od kojih su poginulo 4 pripadnika HV-a i jedan pripadnik MUP-a, a više od 20-ak vojnika je ranjeno. Uslijedilo je izvlačenje navedenih ranjenih i mrtvih, i to pod artiljerijskom paljbom. Jedan dio hrvatskih postrojbi povukao se prema Japagi, te dalje prema Gavrinici i u sam Pakrac.
- **28. prosinca 1994.** Dovršen plan Z-4. Plan Z-4 naziv je za Nacrt sporazuma o Krajini, Slavoniji, Južnoj Baranji i Zapadnom Srijemu, kojeg su izradili veleposlanici zemalja Kontaktne skupine: SAD-a, Rusije, EZ-a i UN-a (koje su se sastajale u Zagrebu u ruskom veleposlanstvu od 22. ožujka 1994., stoga eng. Zagreb Four talks – Z-4) koji je predstavljen krajem siječnja 1995. godine.

Plan Z-4 predviđao je reintegraciju okupiranih područja u sastav Republike Hrvatske s time da bi ta područja osim Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema uživala vrlo visoku autonomiju, a to bi se područje zvalo Srpska krajina. Iz Plana Z-4 proizlazilo je da bi Srpska krajina bila gotovo potpuno samostalan entitet u sklopu Republike Hrvatske, ali bez međunarodnog subjektiviteta, odnosno „država u državi”.

Prema Planu Z-4 autonomna Srpska krajina imala bi zakonodavno tijelo, predsjednika, vladu i sudove. Imala bi policiju, ali ne i vojsku. Također bi postojao i poseban ustavni sud. Krajina bi uživala potpunu autonomiju na područjima gospodarstva, socijalne

politike, kulture, oporezivanja, turizma, energetike, zaštite okoliša itd., dok bi u nadležnosti hrvatske Vlade ostali vanjski poslovi, obrana, državljanstvo, međunarodna trgovina, financije itd. Krajina bi imala svoju posebnu novčanu jedinicu, njezini stanovnici imali bi pravo na dvojno državljanstvo (hrvatsko i SRJ), a imala bi i mogućnost održavanja međunarodnih veza i sklapanja međunarodnih ugovora (osobito sa SRJ i Republikom Srpskom na području obrazovanja, kulture i turizma). Stanovnici Krajine sudjelovali bi na izborima za Predsjednika Republike Hrvatske i Hrvatski sabor u kojemu bi imali svoje predstavnike, a mogli bi biti ministri, suci i drugi državni dužnosnici.

Glavni tvorac i najdosljedniji zagovornik plana Z-4 bio je američki veleposlanik Peter Galbraith. Prema Davidu Owenu osnova plana Z-4 postavljena je već u Ženevi sredinom 1994. nacrtom prema kome se osiguravao “najveći mogući stupanj autonomije Krajini, te postupna predaja vlasti od strane Srba hrvatskim vlastima, najprije u zapadnoj Slavoniji, a zatim i u istočnoj Slavoniji nakon uprave UN-a za područje UNPA sektora Istok.”

Peter Galbraith je na temelju američkih obavještajnih podataka iznio procjene da Hrvatska nema velike izglede da oružanom silom oslobodi svoja okupirana područja, dapače da bi u takvom položaju najvjerojatnije doživjela teški vojni poraz. Osim s predstavnicima vlasti, iznio je prije javnog iznošenja plana Z-4 njegove osnovne prijedloge i predstavnicima hrvatske oporbe.

O Planu Z-4 nije se ni pregovaralo. Odbor za mirnu reintegraciju hrvatskih okupiranih područja na saborskom zasjedanju 6. ožujka zaključio je da je plan za Hrvatsku neprihvatljiv. Nešto ranije Odbor za ustav konstatirao je da je plan suprotan hrvatskom Ustavu koji se protivi federalizaciji i konfederalizaciji Hrvatske. Hrvatska je načelno prihvatila plan kao polazište za pregovore s pobunjenim hrvatskim Srbima, dok istodobno pobunjeničko rukovodstvo iz Knina nije ni željelo primiti plan od 53 stranice i nekoliko aneksa, a srbijanski predsjednik Milošević nije čak želio ni primiti četvoricu veleposlanika.

U slučaju Miloševića, primjena načela plana Z-4 zasigurno bi rezultirala preispitivanjem statusa Kosova (te, moguće, Vojvodine, pa čak Sandžaka), odnosno mogućom restauracijom autonomnih pokrajina i težnji k nezavisnosti (Kosovo), što bi – uz posljedice po status Srbije koje srbijansko vodstvo nije smatralo prihvatljivima – neminovno vodilo detronizaciji srpskoga vođe.

Tadašnji veleposlanik Rusije u Republici Hrvatskoj Leonid Kerestedžijanc, koji je i sam imao znatnu ulogu u pripremi Plana Z-4, prenosi da ga je tadašnji ministar vanjskih poslova Rusije Andrei Kozyrev informirao kako međunarodna zajednica ozbiljno stoji iza plana Z-4 i smatra ga uvodom u sličan plan za Kosovo. Kerestedžijanc ocjenjuje da je takva informacija došla i do Slobodana Miloševića, što je odredilo neuspjelu sudbinu Plana.

- **29. prosinca 1991.** JA raketirala aerodrom u Pribislavcima kod Čakovca.
- **29. prosinca 1991.** Masakr zarobljenika u selu Brusnik. Dana 29. prosinca 1991. godine pri oslobađanju okupiranog područja Zapadne Slavonije (operacije Orkan '91) u zasjedi je poginulo dvanaest hrvatskih branitelja iz Virovitice. Srbi su počinili ratni zločin jer su zarobljene pripadnike Hrvatske vojske masakrirali. Pripadnici 2. bojne 127. brigade Hrvatske vojske pokušali su zauzeti selo Brusnik, da bi bolje osigurali prometnicu Požega – Pakrac, i pri tome upali u zasjedu. Dio pripadnika 2. bataljuna se uspio izvući iz zasjede, a 12 branitelja nije uspjelo. Neki su poginuli, a drugi su bili zarobljeni i masakrirani do neprepoznatljivosti. Posmrtni ostatci branitelja preuzeti su 7. siječnja 1992. godine pa se taj datum vodi kao dan pogibelji. Svake godine se 10. siječnja pored spomenika održi komemoracija za 12 poginulih Virovitičana. Pored zapovjednika Vinka Belobrka poginuli su: Denis Resner, Miroslav Zec, Ivan Žeravica, Slavko Vrbančić, Milan Škrilec, Željko Goričanac, Nenad Oblučar, Željko Maligec, Željko Somljačan, Miroslav Petrović i Tihomir Mihelić.
- **30. prosinca 1991.** Karlovac je bio 10 dana pod teškom topničkom vatrom.
- **30. prosinca 1991.** Pokolj u Jasenicama (zadarsko zaleđe), ubijeno 5 hrv. civila ?
- **30. prosinca 1991.** Četnici topništvom gađali Novu Gradišku.
- **30. prosinca 1992.** U Hrvatskoj je na neokupiranom području bilo 700.000 prognanika i izbjeglica (Samo u Zagrebu bilo ih je 110.000 prognanika).
- **31. prosinca 1991.** Izvedena „Bojna Čavoglave“ . Na hrvatskome Radio Splitu 31. prosinca 1991. prvi put izvedena je domoljubna pjesma Marka Perkovića Thompsona „Bojna Čavoglave“. Pjesma je nastala na prvoj crti bojišnice na kojoj je Marko Perković bio branitelj. Pjesma je prihvaćena od naroda i na radiju je često bila izvođena na traženje slušatelja koji su pjesmom ispraćali svoje muževe, sinove, braću pri odlasku ili povratku s bojišnice. Domoljubnom pjesmom „Bojna Čavoglave“ dizao se moral hrvatskih branitelja i građana kada je više od 25% hrvatskoga teritorija bilo okupirano, kada su bile blokirane prometnice, kada je u Hrvatskoj bilo više od 550.000 izbjeglica. To je vrijeme nastanka pjesme (1991.) i nitko nema pravo mijenjati njezin tekst niti tražiti zabranu. Snimljen je i video spot koji je prvi put pušten na Otvorenoj televiziji. "Bojna Čavoglave" doživjela je dvije obrade. Prva je bila na prvome albumu, *Moli mala* i označena kao "Bojna Čavoglave (Remix)". Druga, puno opsežnija, nalazi se na albumu Druga strana.